

SISUKORD

1. Sissejuhatus.....	3
2. Ettevõtlussektori keskkonnakaitsekulutused	7
2.1. Kogu ettevõtlussektor	7
2.1.1. Keskkonnakaitsekulutused	7
2.1.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud	8
2.1.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud	10
2.2. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtted.....	10
2.2.1. Keskkonnakaitsekulutused	10
2.2.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud	12
2.2.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud	15
2.2.2. Keskkonnakaitsetulud	16
2.3. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtted	17
2.3.1. Keskkonnakaitsekulutused	17
2.3.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud	17
2.3.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud	18
2.3.2. Keskkonnakaitsetulud	19
3. Avaliku sektori keskkonnakaitsekulutused	20
3.1. Valla- ja linnavalitsused	20
3.1.1. Keskkonnakaitsekulutused	20
3.1.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud	22
3.1.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud	23
3.1.2. Keskkonnakaitsetulud	24
3.2. Keskkvaliteet	25
3.2.1. Keskkonnakaitsekulutused	25
3.2.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud	25
3.2.2. Keskkonnakaitsetulud	26
3.3. Keskkonnainvesteeringute Keskus	26
4. Metoodika	28
Vaatlus	28
Statistiline üksus.....	28
Ettevõtete üldkogum.....	28
Ettevõtete valim.....	29
Statistika andmebaas. Regionaalarengu andmebaas	29

CONTENTS

1. Introduction	30
2. Environmental protection expenditure of business sector.....	34
2.1. Total business sector.....	34
2.1.1. Environmental protection expenditure	34
2.1.1.1. Investments in environmental protection	35
2.1.1.2. Current expenditure on environmental protection.....	37
2.2. Enterprises not specialised in environmental protection	38
2.2.1. Expenditure on environmental protection	38
2.2.1.1. Investments in environmental protection	40
2.2.1.2. Current expenditure on environmental protection.....	43
2.2.2. Revenue from environmental protection activities.....	44
2.3. Enterprises specialised in environmental protection	44
2.3.1. Expenditure on environmental protection	44
2.3.1.1. Investments in environmental protection	45
2.3.1.2. Current expenditure on environmental protection.....	46
2.3.2. Revenue from environmental protection activities.....	47
3. Environmental protection expenditure of public sector.....	48
3.1. Local governments	48
3.1.1. Environmental protection expenditure	48
3.1.1.1. Investments in environmental protection	50
3.1.1.2. Current expenditure on environmental protection.....	51
3.1.2. Revenue from environmental protection activities.....	52
3.2. Central government.....	53
3.2.1. Environmental protection expenditures	53
3.2.1.1. Investments in environmental protection	53
3.2.2. Revenue from environmental protection activities.....	54
3.3. Environmental Investments Centre	54
4. Methodology	56
Survey	56
Statistical unit	56
Population of enterprises	57
Sample of enterprises	57
Statistical Database. Regional Development Database	57

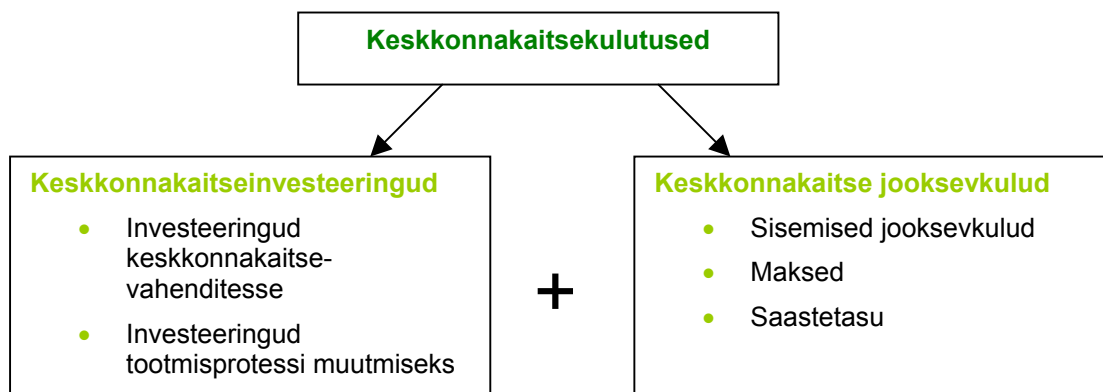
1. SISSEJUHATUS

Inimtegevus mõjutab keskkonda. Seetõttu on üha rohkem vaja seda inimtegevuse negatiivse mõju, saastumise ja suureneva jäätmekoguse eest kaitsta. Keskkonnakaitse on säästva arengu tagamise oluline osa. Inimtegevuse negatiivse keskkonnamõju vähendamisel on oma osa keskvalitsusel, kohalikel omavalitsustel, tööstus- ja muudel äriettevõtetel, keskkonnakaitseteenuseid (nt jäätmete kogumine ja töötlemine) osutavatel ettevõtetel ja ka kodumajapidamistel.

Keskkonnakaitsekulutused näitavad, milliseid abinõusid on rakendatud keskkonnale tekitatud kahju vähendamiseks või ärahoidmiseks. Eri majandussektorites või tööstusharudes tehtud keskkonnakaitsekulutuste alusel saab analüüsida saastaja-maksab-printsipi rakendumist ning hinnata keskkonnapoliitika ja keskkonnaseaduste mõju ettevõtte konkurentsivõimele. Kulutuste andmed näitavad ka nõudlust keskkonnakaitsevahendite ja -teenuste järele.

Keskkonnakaitsekulutused on keskkonna kaitseks tehtud investeeringute ja jooksevkulude summa (vt joonis 1).

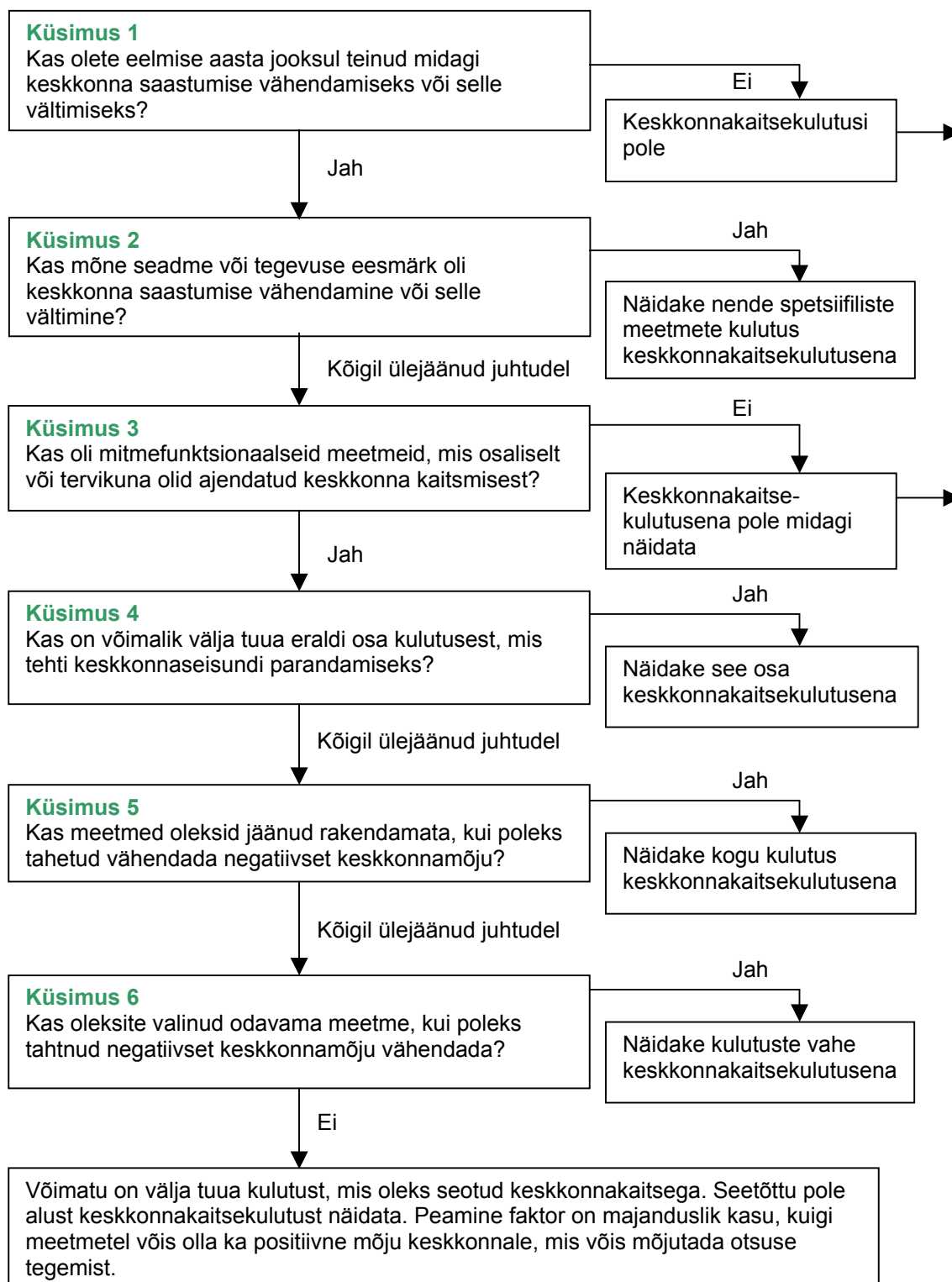
Joonis 1. Keskkonnakaitsekulutuste struktuur

Keskkonnakaitsekulutused on ainult need kulutused, mille peaeesmärk on ära hoida või vähendada ettevõtte majandustegevusest tingitud keskkonna saastumist või mõnel muul viisil kahjustumist ja kõrvaldada juba tekkinud saaste.

Otsustamaks kas tegu on keskkonnakaitsekulutusega, lähtutakse keskkonnakaitse suunitluse kriteeriumist — sellest, kas kulutuse eesmärk on kaitsta keskkonda või kulutatakse muu eesmärgiga (majanduslik eesmärk, töötingimuste parandamine jne). Keskkonnakaitsekulutuste üle otsustamist illustreerib joonis 2.

Joonis 2. Keskkonnakaitsekulutuste määramine^a

^a Environmental Expenditure Statistics. Draft Industry Data Collection Guidebook. Eurostat, 2002.

Keskkonnakaitseinvesteeringud on kõik investeeringud, mille eesmärk on ära hoida keskkonna saastumist või vähendada tekkinud saastet.

Investeering keskkonnakaitsevahenditesse on kulutus meetoditele, tehnoloogiatele või seadmetele, mis on mõeldud ettevõtte majandustegevusega kaasnevate saasteainete kogumiseks ja eemaldamiseks (nt heitgaasid, heitvesi, jäätmed), saasteainete leviku tõkestamiseks, keskkonna saastatuse mõõtmiseks ning saasteainete ja jäätmete käitlemiseks ja ladestamiseks või keskkonna saastumise ärahoidmiseks või vähendamiseks.

Investeeringuid keskkonnakaitsevahenditesse nimetatakse ka investeeringuteks nn toruotsaseadmetesse, sest need on vahendid, mis paiknevad tootmistsükli lõpus või väljaspool seda ja mille lisamine või eemaldamine ei mõjuta tootmistsükli. Toruotsaseadmed on mõeldud juba tekkinud saasteainete ja jäätmete töötlemiseks. Investeeringuid toruotsaseadmetesse kajastab joonis 3.

Teine keskkonnakaitseinvesteeringute liik on **investeeringud tootmisprotsessi muutmiseks**. Erinevalt toruotsaseadmetest, mis on mõeldud saaste vähendamiseks pärast selle tekkimist, hõlmavad need investeeringud muutusi tootmistsükli või kasutatud toormes. Keskkonnakaitseinvesteeringud tootmisprotsessi muutmiseks vähendavad tootmisprotsessis tekkivaid saasteaineid või väldivad nende teket. Niisiis väheneb tootmise negatiivne mõju keskkonnale. Keskkonnakaitseinvesteeringud tootmisprotsessi muutmiseks võivad olla identifitseeritavad või tootmisprotsessi integreeritud. Investeeringuid tootmisprotsessi muutmiseks näitab joonis 4.

Keskkonnakaitse jooksevkulud jagunevad kolmeks: sisemisteks jooksevkuludeks, makseteks ostetud keskkonnateenuste eest ja saastetasuks.

Sisemised jooksevkulud on ettevõttes või kohalikus omavalitsuses keskkonnakaitsetegevuseks vajalikud kulutused tööjõule, energiale, materjalile, remondile jms. Sisemised jooksevkulud hõlmavad ka administratsiooni kulutusi keskkonnakaitsetegevuseks, mis pole otseselt seotud keskkonnakaitseüsteemide hooldusega, nagu keskkonnakoolitus, infosüsteemi loomine, litsentsitaotluste vormistamine jms.

Maksed ostetud keskkonnakaitseteenuste eest hõlmavad kõiki makseid, mida ettevõtte või kohalik omavalitsus teeb keskkonnakaitseteenuste eest väljapoole oma asutust. Need võivad olla näiteks maksed jäätmete käitlemise, heitvee kanaliseerimise ja töötlemise eest, maksed keskkonnakonsultatsioonide eest.

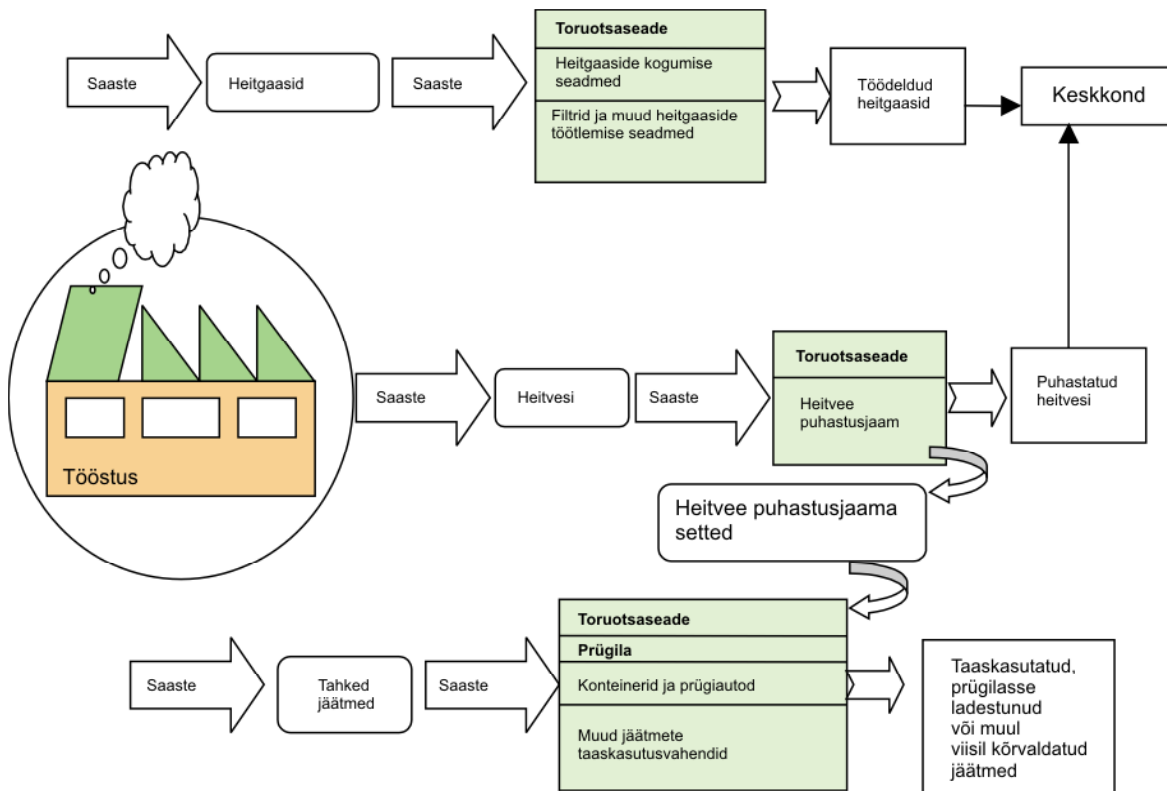
Saastetasu on asutuste poolt vastavalt keskkonnatasude seadusele makstud tasu saasteainete ja jäätmete keskkonda viimise eest. Siin ei arvestata ressursikasutustasusid.

Lisaks kulude poolele on olemas ka keskkonnakaitsete tulude pool. Keskkonnakaitsetulud saab liigitada kaheks: tuluks keskkonnakaitsetegevusest ja tuluks keskkonnakaitsetegevuse kõrvalsaaduste müügist.

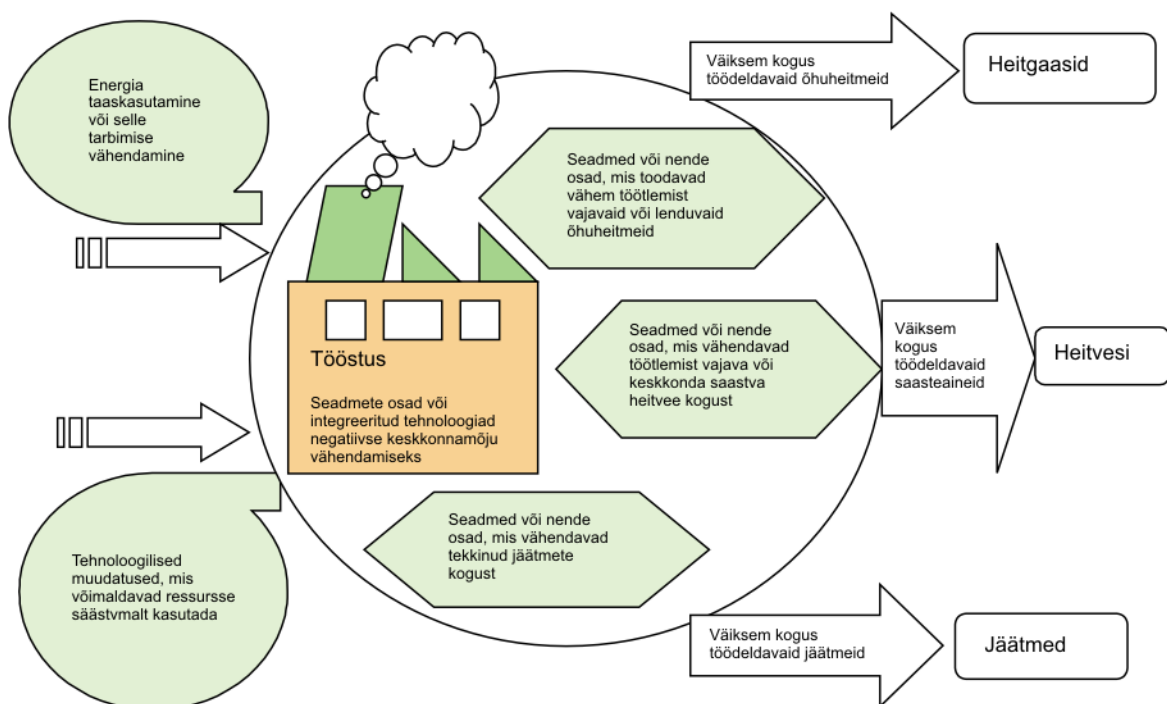
Tulu keskkonnakaitsetegevusest võib olla tulu jäätmekäitlusest, tänavate koristamisest, heitveekäitlusest jms.

Tulu keskkonnakaitsetegevuse kõrvalsaaduste müügist on tulu keskkonna saastatuse vähendamisega seotud tegevuse kõrvalsaaduste müügist (tulu ümbertöötatud tootmisjäätmete müügist, tasu jäätmete põletamisel saadud energia müügist jms).

Joonis 3. Investeeringud keskkonnakaitsevahenditesse (toruotsaseadmetesse)^a

Joonis 4. Investeeringud tootmisprotsessi muutmiseks^a

^a Environmental Expenditure Statistics. Draft Industry Data Collection Guidebook. Eurostat, 2002.

2. ETTEVÕTLUSSEKTORI KESKKONNAKAITSEKULUTUSED

2.1. Kogu ettevõtlussektor

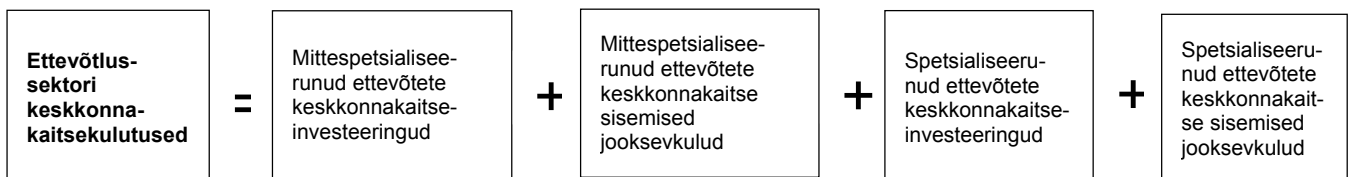
2.1.1. Keskkonnakaitsekulutused

Keskkonnakaitse aspektist jaotatakse kogu ettevõtlussektor kaheks:

- 1) **mittespetsialiseerunud ettevõtted** — ettevõtted, mis ei ole spetsialiseerunud keskkonnakaitsele. Need on tootmis- ja muud äriettevõtted, mille majandustegevusega kaasneb heitmete ja jäätmete teke või muu negatiivne keskkonnamõju (vt jaotis 2.2);
- 2) **spetsialiseerunud ettevõtted** – ettevõtted, mille põhi- või kõrvaltegevusala on keskkonnakaitseteenuste osutamine. Need ettevõtted vähendavad teiste tekitatud negatiivset keskkonnamõju. Põhilise osa teenustest hõlmab jäätmete ja heitvee kogumine ja töötlemine. Siia kuuluvad ka keskkonnakonsultatsioonid. Spetsialiseerunud ettevõtete hulka ei kuulu keskkonnakaitseks kasutatavate toodete tootjad (vt jaotis 2.3).

Mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutused võrduvad nende keskkonnakaitseinvesteeringute ja keskkonnakaitse jooksevkulude summaga. Samamoodi arvestatakse ka spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutusi. Kogu ettevõtlussektori keskkonnakaitsekulutusi arvestatakse aga teisiti, et vältida kulude topeltarvestust. Näiteks osa mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutustest (nt maksed keskkonnateenuste eest) laekub spetsialiseerunud ettevõtetele tuluna. Need omakorda kasutavad seda tulu keskkonnakaitseinvesteeringuteks või jooksevkulude katteks. Seetõttu arvestatakse ettevõtlussektori keskkonnakaitsekulutusi joonisel 5 toodud valemi järgi.

Joonis 5. Ettevõtlussektori keskkonnakaitsekulutuste valem

Selle valemi järgi olid ettevõtlussektori keskkonnakaitsekulutused 2005. aastal ligikaudu 2 miljardit krooni (2004. aastal 1,6 miljardit krooni). 2005. aastal hõlmasid keskkonnakaitsekulutused 1,15% SKPst, 2004. aastal oli see näitaja 1,12%. Üle poole keskkonnakaitseinvesteeringutest ja sisemistest jooksevkuludest tegid keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtted.

Tabel 1. Ettevõtete keskkonnakaitsekulutused, 2001–2005

(miljonit krooni)

	2001	2002	2003	2004	2005
Keskkonnakaitsekulutused kokku^a	1 306	1 454	1 373	1 588	1 988
Investeeringud	607	711	699	589	746
keskkonnakaitsevahenditesse	416	491	638	517	692
tootmisprotsessi muutmiseks	191	220	61	72	54
investeeringute osatähtsus SKPs, %	0,62	0,66	0,55	0,41	0,43
Jooksevkulud	1 227	1 331	1 257	1 853	2 251
sisemised jooksevkulud	699	743	674	1 000	1 243
maksed	248	330	268	487	560
saastetasu	280	258	315	366	448
Keskkonnakaitsekulutuste osatähtsus SKPs, %	1,33	1,35	1,09	1,12	1,15

^a Joonisel 5 esitatud valemi järgi.

Kuigi keskkonnakaitsekulutusi hakati Eestis arvestama juba 1992. aastal, saab omavahel võrrelda vaid 2001.–2005. aastal tehtud keskkonnakaitsekulutusi, sest 2001. aastast muutus nende arvestamise meetodika.

Keskkonnakaitse jooksevkulude hulka on arvestatud ka saastetasu, samuti on suurenenud vaadeldavate ettevõtete ring. Kui varasematel aastatel vaadeldi vaid mäetööstuse, töötleva tööstuse, elektrienergia-, gaasi-, auru- ja kuumaveevarustuse ettevõtted ning veevarustusettevõtteid ja ülejäänud tegevusaladelt ainult keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtteid, siis 2001. aastast on vaatlusega hõlmatud ka põllu- ja metsamajandus, kalandus, ehitus, transport jm. Et veevarustusettevõtted tegelevad ka heitveekäitlusega, käsitletakse neid spetsialiseerunud ettevõtete all.

Muutunud on ka keskkonnakaitse tegevusalade klassifikaator. Varasematel aastatel vaadeldi heitveekäitluse kulutusi osana pinnase ning põhja- ja pinnavee kaitsest, nüüd on heitveekäitluse kulutused eraldi keskkonnakaitse tegevusvaldkond. Teadus- ja arendustegevuse kulutused, mis olid varasematel aastatel keskkonnakaitsekulutuste liik, on 2001. aastast keskkonnakaitse valdkond.

Keskkonnakaitsetuludena vaadeldi varem vaid keskkonnakaitse kõrvalsaaduste müügist saadud tulu. 2001. aastast arvatakse keskkonnakaitsetulude hulka ka keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsetegevusest saadud tulu. Omaette käsitletakse neid ettevõtteid, kelle jaoks keskkonnakaitse on kõrvaltegevusala.

2.1.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud

Keskkonnakaitseinvesteeringud on kõik investeeringud, mille eesmärk on ära hoida keskkonna saastumist või vähendada tekkinud saastet.

Keskkonnakaitseinvesteeringud jagunevad kaheks:

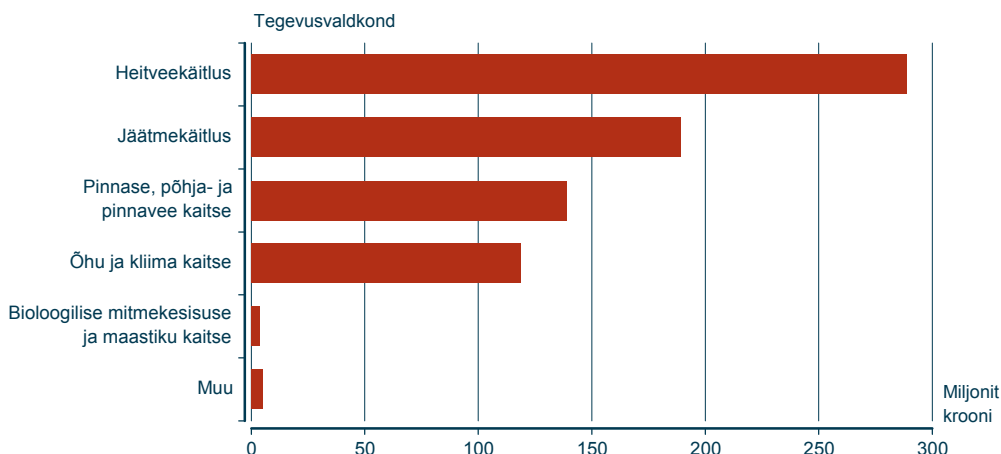
- 1) **investeering keskkonnakaitsevahenditesse** — investeering seadmetesse ja tehnoloogiatesse, mille eesmärk on vältida või vähendada tootmisprotsessis tekkinud saasteainete sattumist keskkonda või tootmisprotsessis tekkinud saasteainete seire ja analüüs. Need on nn toruotsaseadmed — pika kasutusajaga lisaseadmed, mehhanismid ja rajatised, mis ei mõjuta otseselt tootmisprotsessi, vaid mille eesmärk on tekkinud saasteainete kogumine ja keskkonda sattumise vähendamine;
- 2) **investeering tootmisprotsessi muutmiseks** — kulutused uutele tehnoloogiatele, seadmetele, keskkonnasäästlikumale materjalile jms, mille kasutamine vähendab tootmises tekkivate saasteainete kogust. Olemasoleva tootmisprotsessi asendamisel keskkonnasäästlikumaga on keskkonnakaitseinvesteering uue ja vana tootmisprotsessi maksumuse vahe. Tehnoloogia osalisel muutmisel arvestatakse seda osa investeeringust, mis tehti keskkonnakaitseks. Kui tootmisprotsessi muutmise eesmärk ei ole vähendada keskkonna saastumist, vaid selleks on teised põhjused (tehnilised, majanduslikud jms), investeeringut keskkonnakaitseinvesteeringuks ei loeta.

Sellist investeeringute jaotust kasutatakse ainult mittespetsialiseerunud ettevõtete puhul. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud on tehtud ainult keskkonnavahenditesse, sest keskkonnakaitseteetvõtted tegelevad tootmisettevõtetes tekkinud jäätmete, heitmete käitlemisega ja saaste vähendamisega.

Ettevõtlussektori keskkonnakaitseinvesteeringud olid 2005. aastal 745 miljonit krooni — 0,43% SKPst. 2004. aastal oli investeeringute summa 588 miljonit krooni, mis moodustas 0,42% SKPst. Ettevõtlussektori keskkonnakaitseinvesteeringute muutust aastatel 2001–2005 on näidatud tabelis 1. 2005. aastal hõlmasid keskkonnakaitseinvesteeringud keskkonnakaitsekulutustest 37% (2004. aastal sama palju).

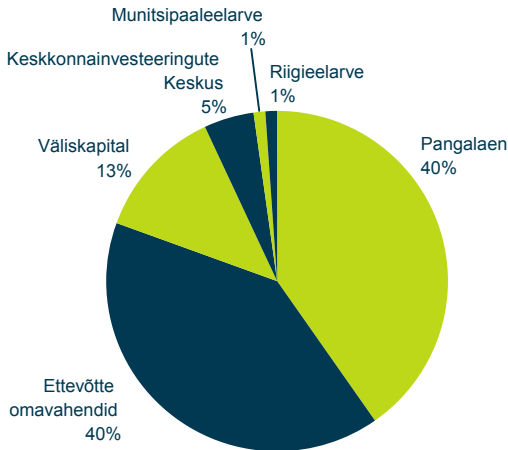
2005. aastal investeeriti heitveekäitlusse sama palju kui 2004. aastal — 289 miljonit krooni. Jäätmekäitlusse investeeriti 2005. aastal 189 miljonit krooni ning õhu ja kliima kaitseks 119 miljonit krooni.

Joonis 6. Ettevõtlussektori keskkonnakaitseinvesteeringud tegevusvaldkonna järgi, 2005

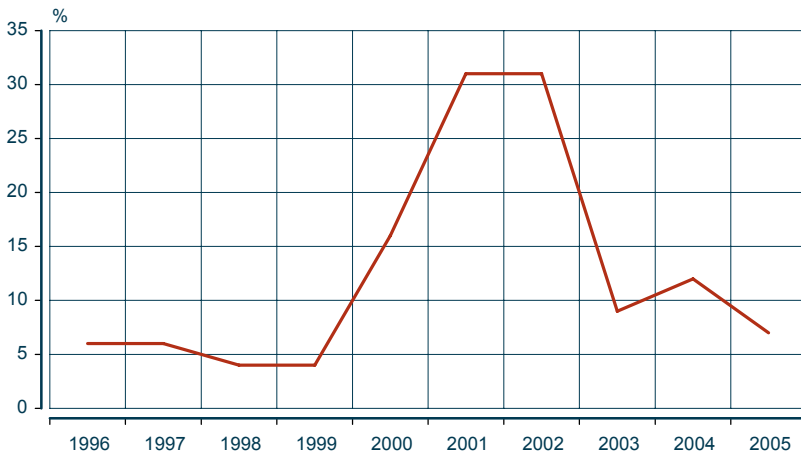
2005. aastal tehti põhiosa investeeringutest ettevõtete omavahenditest (40%) ja pangalaenu abil (40%). Riigieelarve, riigieelarveliste fondide ja väliskapitali osatähtsus ettevõtete keskkonnainvesteeringute rahastamisel oli kokku 19%. Munitsipaalelarve osatähtsus oli 1%.

Joonis 7. Ettevõtlussektori keskkonnakaitseinvesteeringud investeerimisallika järgi, 2005

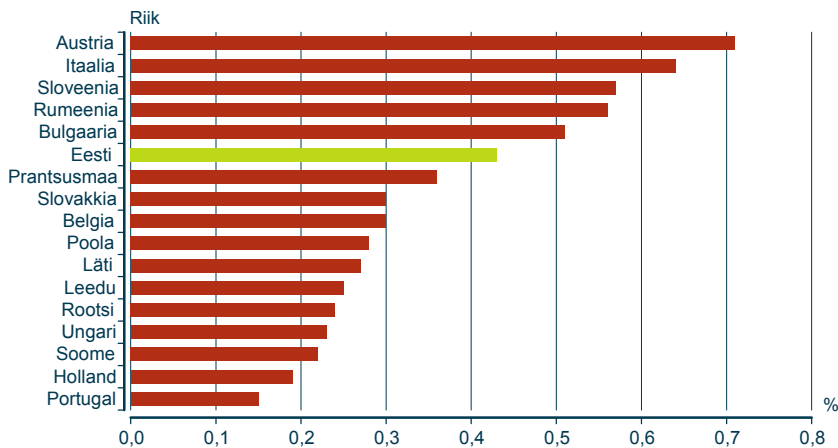
Suurema osa keskkonnakaitseinvesteeringutest moodustavad investeeringud keskkonnakaitsevahenditesse ehk toruotsaseadmetesse. 2005. aastal hõlmasid tootmisprotsessi muutmiseks tehtud keskkonnakaitseinvesteeringud ainult 7% keskkonnakaitse koguinvesteeringutest (2004. aastal 12%). Vaatamata sellele, et tootmisprotsessi muutmiseks tehtud keskkonnainvesteeringute osatähtsus keskkonnakulutuste struktuuris 2004. aastal suurenes, langes nende osatähtsus 2005. aastal taas.

Joonis 8. Tootmisprotsessi muutmiseks tehtud keskkonnakaitseinvesteeringute osatähtsus keskkonnakaitse koguinvesteeringutes, 1996–2005

Eestis on keskkonnakaitseinvesteeringute osatähtsus SKPs Euroopa Liidu keskmine. Suurim oli keskkonnainvesteeringute osatähtsus Austrias (0,71% SKPst) ja väikseim Portugalis (0,15% SKPst).

Joonis 9. Ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringute osatähtsus SKPs, 2005^a

2.1.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud

Keskkonnakaitse jooksevkulud on keskkonnakaitseks vajalikud kulutused tööjõule, energiale, materjalile, remondile jms, keskkonnakaitsevahendite rent, nende liisingu ja kindlustuse maksumus, kulutused saastetaseme mõõtmiseks ja keskkonnaseireks. Keskkonnakaitse jooksevkulud hõlmavad ka selliseid kulutusi, mis pole otseselt keskkonnakaitse süsteemide hooldusega seotud (keskkonnakoolitus, infosüsteemi loomine, litsentsitaotluste vormistamine jm).

Keskkonnakaitse jooksevkulude hulgast on eraldi välja toodud:

- 1) **sisemised jooksevkulud** — keskkonna kaitse- ja kontrollsüsteemide hooldamise ja haldamise kulud ettevõttes;
- 2) **maksed ostetud keskkonnakaitseteenuste eest** ehk välised jooksevkulud — maksed, mida ettevõtte teeb keskkonnakaitseteenuste eest väljapoole oma ettevõtet (jätmete kogumine, transport ja käitlemine, heitvee kanaliseerimine ja töötlemine, keskkonnakonsultatsioonid, saastunud pinnase või veekogu puhastamine jm);
- 3) **saastetasu** — keskkonnatasude seaduse (RT I 1999, 24, 361) alusel määratud maks saasteainete ja jätmete keskkonda viimise eest.

Kogu ettevõtlussektori keskkonnakaitse jooksevkulud olid 2,3 miljardit krooni, millest 59% (1,3 miljardit krooni) läks jäätmekäitlusse. Ettevõtlussektori jooksevkulud heitveekäitlusse olid 540 miljonit krooni (24%). Õhu ja kliima kaitsele kulutati 187 miljonit krooni, bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitsele 72 miljonit krooni.

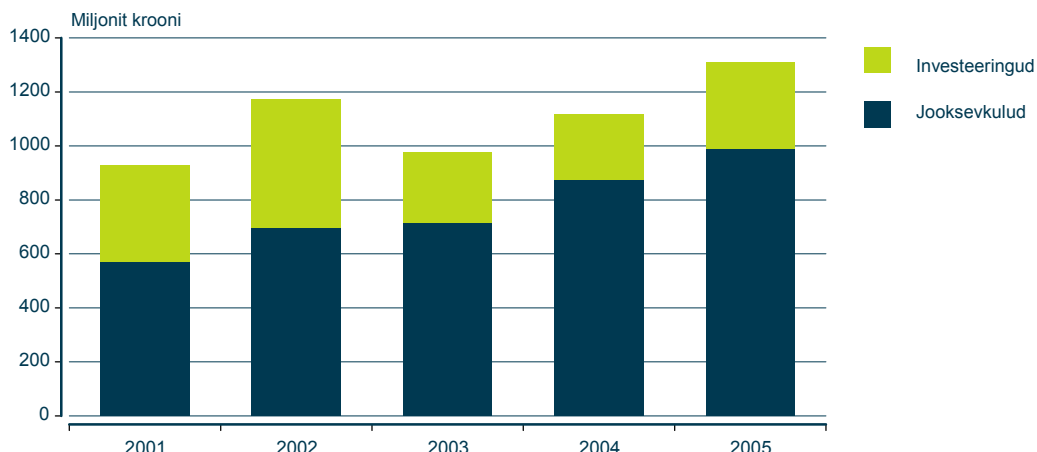
2.2. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtted

2.2.1. Keskkonnakaitsekulutused

Ajavahemikul 2001–2005 suurenesid keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutused. 2005. aastal olid mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud ja keskkonnakaitse jooksevkulud kokku 1,3 miljardit krooni (2004. aastal 1,1 miljardit krooni). Mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringute osatähtsus keskkonnakaitsekulutustes moodustas 2005. aastal neljandiku.

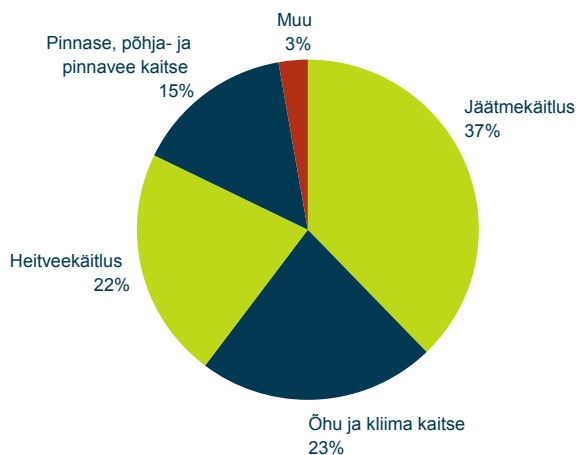
^a New Cronos. Eurostat, 2005. Eesti — 2005. aasta; teised riigid — viimane võimalik aasta.

Joonis 10. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutused, 2001–2005

Mittespetsialiseerunud ettevõtted tegid 37% keskkonnakaitsekulutustest jäätmekäitluse (494 miljonit krooni). Õhu ja kliima kaitseks kulutati 296 miljonit krooni, heitveekäitluseks 288 miljonit krooni ning pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks 195 miljonit krooni.

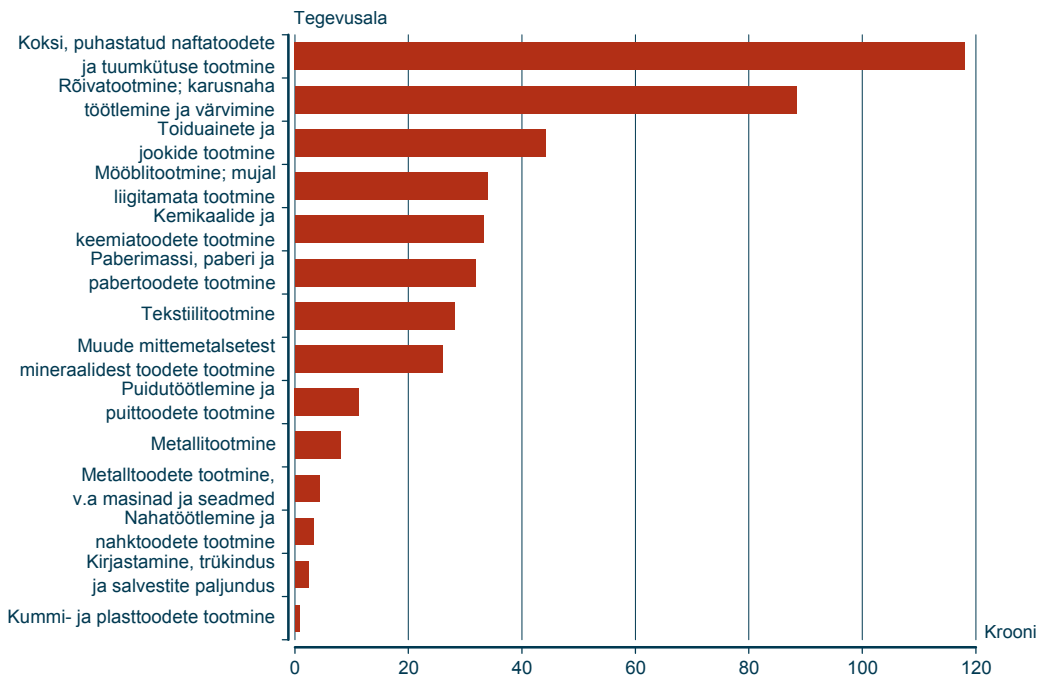
Joonis 11. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutused tegevusvaldkonna järgi, 2005

2005. aastal tegid kõige rohkem keskkonnakaitsekulutusi üle 250 töötajaga ettevõtted — 797 miljonit krooni (2004. aastal 671 miljonit krooni). 298 miljonit krooni kulutasid keskkonnakaitseks 50–250 töötajaga ettevõtted (2004. aastal 274 miljonit krooni). 1–49 töötajaga ettevõtete keskkonnakaitsekulutused olid 216 miljonit krooni, mida oli 19% rohkem kui 2004. aastal (175 miljonit krooni).

Mõne tegevusala keskkonnakaitsekulutused on teiste tegevusalade keskkonnakaitsekulutustest märgatavalt suuremad. Näiteks 2005. aastal tegid kõige rohkem keskkonnakaitsekulutusi koksi, puhastatud nafta- ja põlevkivisaaduste tootmisega tegelevad ettevõtted — 118 krooni 1000 krooni tegevusalal toodetud lisandväärtuse kohta. Töötleva tööstuse ettevõtete keskkonnakaitsekulutused olid keskmiselt 31 krooni 1000 krooni lisandväärtuse kohta. Keskmisest suuremad olid keskkonnakaitsekulutused rõivatootmisega, karusnaha töötlemise ja värvimisega tegelevates ettevõtetes — 89 krooni 1000 krooni tegevusalal toodetud lisandväärtuse kohta; toiduainete ja jookide tootmisega tegelevates ettevõtetes — 44 krooni 1000 krooni tegevusalal toodetud lisandväärtuse kohta; mööblitootmise ja muu tootmisega tegelevates ettevõtetes — 34 krooni 1000 krooni tegevusalal toodetud lisandväärtuse kohta; kemikaalide ja keemiatoodete tootmise ettevõtetes — 33 krooni 1000 krooni tegevusalal toodetud lisandväärtuse kohta; paberimaasi, paberi ja pabertoodete tootmise ettevõtetes — 32 krooni 1000 krooni tegevusalal toodetud lisandväärtuse kohta.

Joonis 12. Töötleva tööstuse ettevõtete keskkonnakaitsekulutused 1000 krooni lisandväärtuse kohta tegevusala järgi, 2005

2.2.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud

2005. aastal investeerisid keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtted keskkonnakaitseks 322 miljonit krooni (2004. aastal 243 miljonit krooni). Investeeringutest 83% (268 miljonit krooni) tehti toruotsaseadmetesse ehk keskkonnakaitsevahenditesse. Tootmisprotsessi muutmiseks investeeriti 54 miljonit krooni. Investeeringud toruotsaseadmetesse suurenesid 2004. aastaga võrreldes 36% (171 miljonilt kroonilt 268 miljonile kroonile), samas vähenesid investeeringud tootmisprotsessi muutmiseks neljandiku võrra (72 miljonilt kroonilt 54 miljonile kroonile).

Mittespetsialiseerunud ettevõtted investeerisid 2005. aastal peamiselt pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks (131 miljonit krooni, s.o 41% kõigist mittespetsialiseerunud ettevõtete investeeringutest). Veidi vähem investeeriti õhu ja kliima kaitseks — 114 miljonit krooni. 2004. aastal investeeriti kõige rohkem õhu ja kliima kaitseks (102 miljonit krooni).

Kõige rohkem investeeringuid keskkonnakaitsevahenditesse tegid mittespetsialiseerunud ettevõtted pinnase, põhja- ja pinnavee kaitse valdkonnas (131 miljonit krooni) ning tootmisprotsessi muutmiseks jäätmeäitluse valdkonnas (27 miljonit krooni).

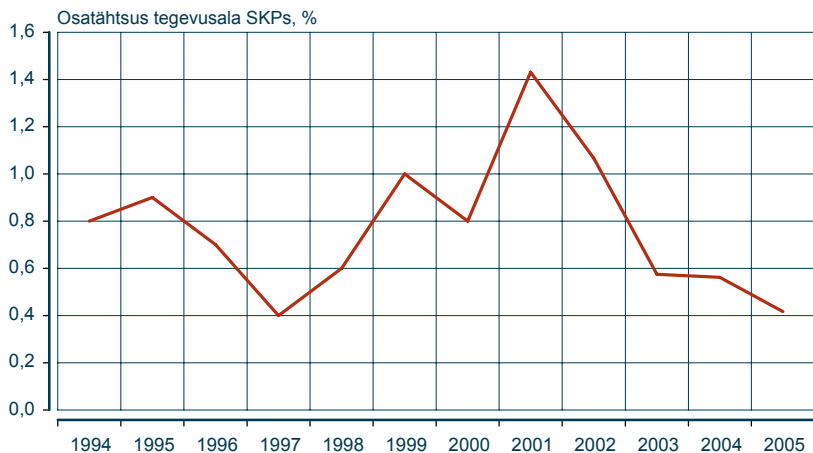
Tabel 2. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud tegevusvaldkonna järgi, 2005
(tuhat krooni)

Valdkond	Investeeringud keskkonnakaitsevahenditesse	Investeeringud tootmisprotsessi muutmiseks	Investeeringud kokku
Õhu ja kliima kaitse	89 187	24 755	113 942
Heitveekäitlus	27 679	263	27 942
Jäätmeäitlus	17 755	26 761	44 516
Pinnase, põhja- ja pinnavee kaitse	130 835	635	131 470
Kaitse müra ja vibratsiooni eest	82	832	914
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	66	0	66
Kaitse radiatsiooni eest	0	14	14
Teadus- ja arendustegevus	1 651	260	1 911
Muu keskkonnakaitsetegevus	439	0	439
KOKKU	267 694	53 520	321 214

Keskkonnakaitsekulutuste meetodika muutus võimaldab keskkonnakaitsekulutuste aegrida võrrelda alles aastast 2001. Siiski on võimalik hinnata ettevõtlussektori keskkonnakaitsekulutuste pikema aja arengusuunda, kui vaadelda töötleva tööstuse ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringuid. Koguinvesteeringute arvestamise meetodika on jäänud enam-vähem muutumatuks, samas hõlmavad töötleva tööstuse investeeringud enamiku mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutustest.

Töötleva tööstuse ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringute maht aastatel 1998–2001 valdavalt kasvas, 2002. aastal hakkas see vähenema. 2005. aastal oli töötleva tööstuse keskkonnakaitseinvesteeringute osatähtsus tegevusala SKPs langenud 0,4%ni. Töötleva tööstuse ettevõtete keskkonnakaitsekulutused hõlmasid 2005. aastal 1,8% tegevusala SKPst (2004. aastal 2% tegevusala SKPst).

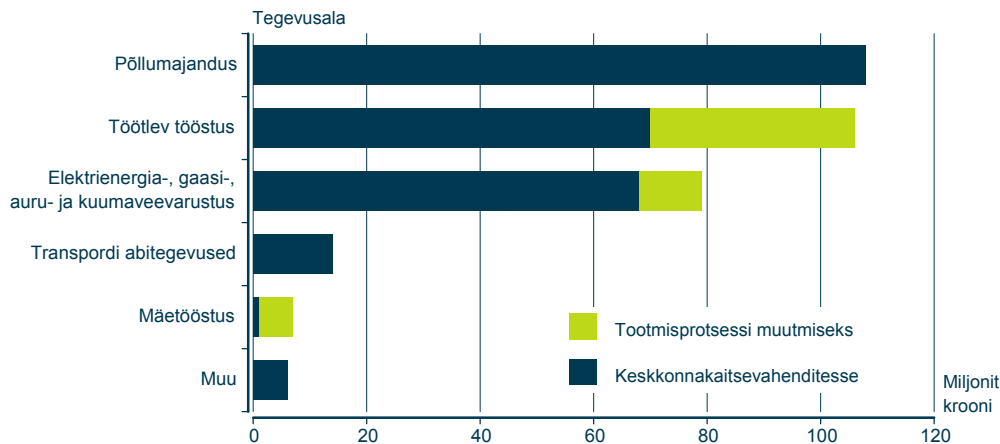
Joonis 13. Töötleva tööstuse keskkonnakaitseinvesteeringud jooksevhindades, 1994–2005

Mittespetsialiseerunud ettevõtete hulgas tegid kõige rohkem keskkonnakaitseinvesteeringuid põllumajandusettevõtted — 34% kõigist mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringutest (108 miljonit krooni). Teine suuremate investeeringutega tegevusala oli töötlev tööstus, kus tehti 33% kõigist mittespetsialiseerunud ettevõtete investeeringutest (106 miljonit krooni). Ülejäänud tegevusalade investeeringud hõlmasid 33% mittespetsialiseerunud ettevõtete investeeringutest.

Põllumajandusettevõtted ja töötleva tööstuse ettevõtted tegid kõige rohkem investeeringuid keskkonnakaitsevahenditesse.

Joonis 14. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud tegevusala järgi, 2005

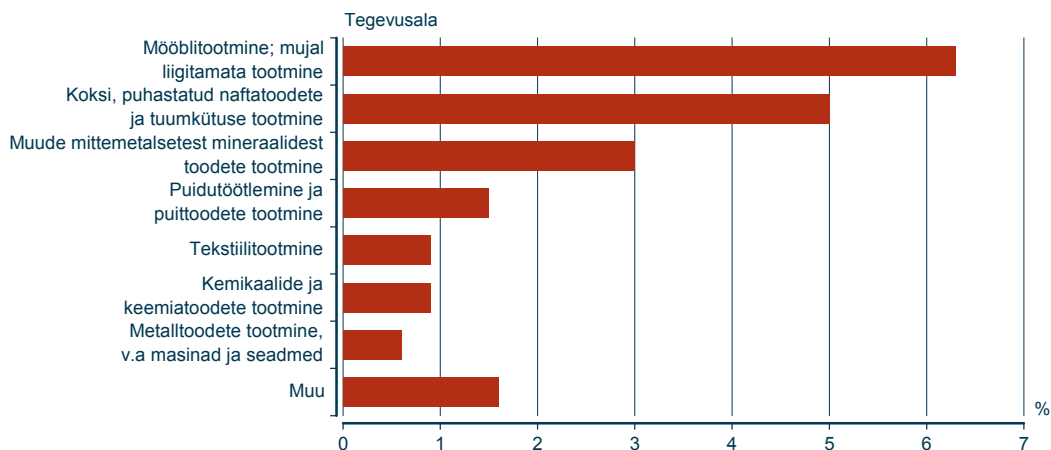

Töötlevas tööstuses on mõned tegevusalad, mille ettevõtete investeeringud keskkonnakaitsele on märgatavalt suuremad kui teistel. Suurim oli keskkonnainvesteeringute osatähtsus 2005. aastal möblitootmise ja muu tootmisega tegelevatel ettevõtetel — 6,3%, koksi, puhastatud naftatoodete ja tuumkütuse tootmisega tegelevatel ettevõtetel — 5% ja muude mittemetallsetest mineraalidest toodete tootmise ettevõtetel — 3% töötleva tööstuse ettevõtete investeeringutest. Kui teised ettevõtted investeerisid peamiselt toruotsaseadmetesse, siis

keemiatööstuse ettevõtted, paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmisega tegelevad ettevõtted ning ehitusettevõtted investeerisid rohkem tootmisprotsessi muutmiseks. 2004. aastal oli keskkonnainvesteeringute osatähtsus suurim kemikaalide ja keemiatoodete tootmisega tegelevatel ettevõtetel.

Kui aga vaadata keskkonnakaitseinvesteeringute osa investeeringutes põhivarasse, siis selgub, et ringlussevõtmisega tegelevates ettevõtetes oli keskkonnainvesteeringute osatähtsus 2005. aastal 15,9% investeeringutest põhivarasse, põllumajandus- ja jahindusettevõtetes 7,3%, elektrienergia-, gaasi-, auru- ja kuumaveearustuse ettevõtetes 2,3%. Ülejäänud tegevusalade keskkonnainvesteeringud jäid alla 1% investeeringutest põhivarasse.

Joonis 15. Keskkonnakaitseinvesteeringute osatähtsus investeeringutes põhivarasse töötleva tööstuse ettevõtetes tegevusala järgi, 2005

Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud töötajate arvu alusel jaotusid 2005. aastal peaaegu võrdselt. 1–49 töötajaga mittespetsialiseerunud ettevõtted tegid keskkonnakaitseinvesteeringutest 31%, 50–250 töötajaga ettevõtted 34% ja üle 250 töötajatega ettevõtted 35% (vastavalt 100 miljonit, 108 miljonit ja 112 miljonit krooni).

1–49 töötajatega ettevõtetes tehti rohkem keskkonnakaitseinvesteeringuid pinnase, põhja- ja pinnavee kaitsesse (86 miljonit krooni), 50–250 töötajatega ettevõtetes õhu ja kliima kaitsesse (55 miljonit krooni), üle 250 töötajatega ettevõtetes samuti õhu ja kliima kaitsesse (48 miljonit krooni).

Tabel 3. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud töötajate arvu järgi, 2005
(tuhat krooni)

Valdkond	1–49 töötajaga ettevõtted	50–250 töötajaga ettevõtted	Üle 250 töötajaga ettevõtted
Õhu ja kliima kaitse	11 141	54 626	48 174
Heitveekäitlus	1 575	16 476	9 891
Jäätmekäitlus	153	5 183	39 181
Pinnase, põhja- ja pinnavee kaitse	86 097	30 675	14 697
Kaitse müra ja vibratsiooni eest	0	833	80
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	0	66	0
Kaitse radiatsiooni eest	0	0	14
Teadus- ja arendustegevus	1 411	240	260
Muu keskkonnakaitsetegevus	64	348	28
KOKKU	100 441	108 447	112 325

Mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringute rahastamiseks kasutati 2005. aastal kõige rohkem pangalaenu (155 miljonit krooni), mis hõlmas mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringutest 48%. Ettevõtete omavahenditest rahastati keskkonnainvesteeringuid 152 miljoni krooniga.

Investeeringuid keskkonnakaitsevahendite soetamiseks rahastati peamiselt pangalaenuga (145 miljon krooni), investeeringuid tootmisprotsessi muutmiseks finantseeriti peamiselt ettevõtete omavahenditest (43 miljonit krooni).

Tabel 4. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud finantseerimisallika järgi, 2005

(tuhat krooni)

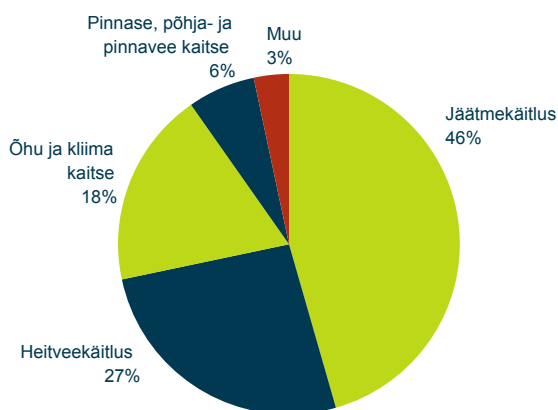
Finantseerimisallikas	Investeeringud keskkonnakaitsevahenditesse	Investeeringud tootmisprotsessi muutmiseks	Investeeringud kokku
Riigieelarve	5 155	535	5 690
Munitsipaaleelarve	20	0	20
Ettevõtte omavahendid	109 070	42 940	152 010
Väliskapital	3 791	110	3 901
Pangalaen	144 823	9 932	154 755
Keskonnainvesteeringute Keskus	4 836	0	4 836
KOKKU	267 695	53 517	321 212

2.2.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud

Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud olid 2005. aastal 990 miljonit krooni — 12% rohkem kui 2004. aastal (876 miljonit krooni). Nendest vahenditest kulus keskkonna kaitse- ja kontrollsüsteemide hooldamiseks ning haldamiseks (sisemised jooksevkulud) 186 miljonit krooni (2004. aastal 181 miljonit krooni). Keskkonnakaitseteenuste eest maksti 401 miljonit krooni (2004. aastal 364 miljonit krooni) ja saastetasuks läks 403 miljonit krooni (2004. aastal 332 miljonit krooni).

Mittespetsialiseerunud ettevõtete suurimad jooksevkulud läksid jäätmekäitlusele (450 miljonit krooni) ja heitveekäitlusele (260 miljonit krooni). Õhu ja kliima kaitseks kulutati 182 miljonit krooni, pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks 64 miljonit krooni ning ülejäänud keskkonnakaitse valdkondadele kokku 33 miljonit krooni.

Joonis 16. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud tegevusvaldkonna järgi, 2005

Kõige suuremad olid keskkonnakaitse jooksevkulud elektrienergia-, auru- ja kuumaveevarustuse ettevõtetes (396 miljonit krooni), kuldudest 88% moodustas saastetasu. Tegevusaladest teisel kohal oli töötlev tööstus, mille jooksevkuludest hõlmasid põhiosa maksed (357 miljonist kroonist 237 miljonit krooni).

Tabel 5. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud tegevusala järgi, 2005

(tuhat krooni)

Tegevusala	Sisemised jooksevkulud	Maksed	Saastetasu	Jooksevkulud kokku
Töötlev tööstus	91 069	236 799	28 995	356 863
Elektrienergia-, gaasi-, auru- ja kuumaveevarustus	28 878	17 970	349 410	396 258
Ehitus	3 166	64 856	842	68 864
Mootorsõidukite müük, hooldus ja remont; kütuse müük	261	19 233	2 186	21 680
Põllumajandus, jahindus	7 680	21 822	1 865	31 367
Transpordi abitegevused	16 006	13 967	659	30 632
Transport	703	18 268	46	19 017
Mäetööstus	32 979	6 434	19 370	58 783
Metsamajandus	4 650	1 127	0	5 777
Kalapüük	218	274	3	495
KOKKU	185 610	400 750	403 376	989 736

Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtetest tegid keskkonnakaitse jooksevkulusid kõige rohkem üle 250 töötajaga ettevõtted — 684 miljonit krooni. 50–250 töötajaga ettevõtete jooksevkulud olid 190 miljonit krooni ja 1–49 töötajaga ettevõtetel 116 miljonit krooni.

Tabel 6. Keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud töötajate arvu järgi, 2005

(tuhat krooni)

Valdkond	1–49 töötajaga ettevõtted	50–250 töötajaga ettevõtted	Üle 250 töötajaga ettevõtted
Õhu ja kliima kaitse	5 557	22 523	154 385
Heitveekäitlus	17 573	63 773	179 125
Jäätmekäitlus	86 646	89 252	273 947
Pinnase, põhja- ja pinnavee kaitse	3 376	8 046	52 539
Kaitse müra ja vibratsiooni eest	0	320	27
Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitse	2 089	30	10 514
Kaitse radiatsiooni eest	0	186	0
Teadus- ja arendustegevus	0	1 209	4 510
Muu keskkonnakaitsetegevus	323	4 495	9 328
KOKKU	115 564	189 834	684 375

2.2.2. Keskkonnakaitsetulud

Keskkonnakaitse võib anda majandusliku väärtusega kõrvalsaadusi. 2005. aastal said mittespetsialiseerunud ettevõtted keskkonnakaitse kõrvalsaaduste (ümbertöötatud tootmisjäätmed, jäätmete põletamisel saadud energia jms) müügist tulu 191 miljonit krooni (2004. aastal 161 miljonit krooni). 58% keskkonnakaitsetulust said puidutöötlemise ja puittoodete tootmise ettevõtted (111 miljonit krooni).

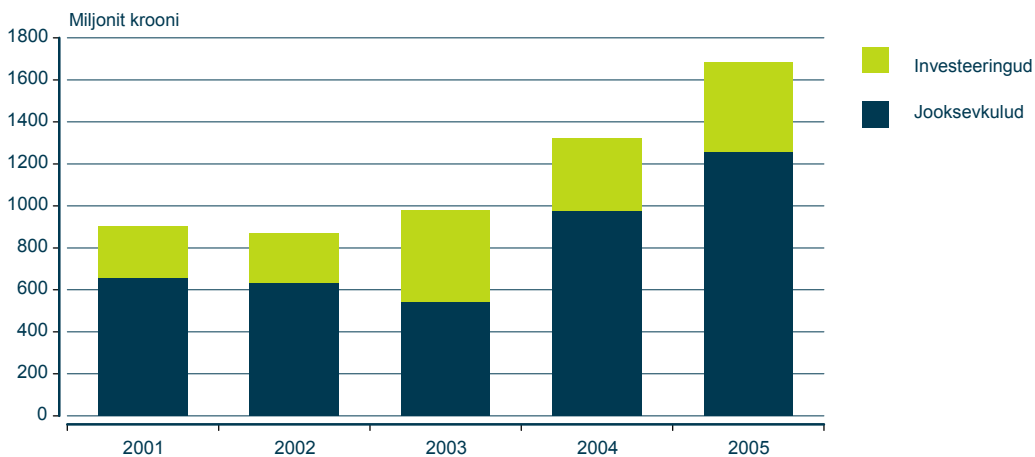
Keskkonnakaitse finantseerimiseks said mittespetsialiseerunud ettevõtted 2005. aastal subsidiume ja toetusi 29 miljonit krooni (10 miljonit krooni 2004. aastal). Bioloogilise mitmekesisuse kaitseks saadi toetusi 14 miljonit krooni ning pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks 8 miljonit krooni.

2.3. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtted

2.3.1. Keskkonnakaitsekulutused

Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutused kasvasid ajavahemikul 2001–2005 oluliselt. 2005. aastal olid spetsialiseerunud ettevõtete investeeringud ja keskkonnakaitse jooksevkulud kokku 1,7 miljardit krooni (2004. aastal 1,3 miljardit krooni), sellest 1,3 miljardit hõlmasid jooksevkulud. 1 miljard krooni kulutati jäätmekäitlusele ja 540 miljonit krooni heitveekäitlusele. 2004. aastal tegid spetsialiseerunud ettevõtted kõige rohkem keskkonnakaitsekulutusi jäätmekäitlusele (692 miljonit krooni), heitveekäitluse osa oli 526 miljonit krooni.

Joonis 17. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsekulutused, 2001–2005

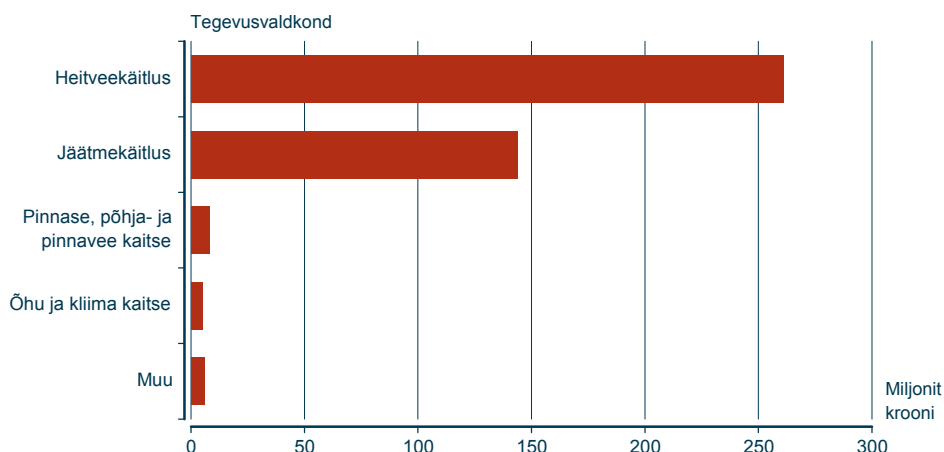

2.3.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud

Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete puhul ei vaadelda eraldi investeeringuid toruotsaseadmetesse ja tootmisprotsessi muutmiseks, sest kõik nende keskkonnakaitseinvesteeringud on investeeringud keskkonnakaitsevahenditesse.

2005. aastal investeerisid keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtted keskkonnakaitseks 424 miljonit krooni, s.o 19% rohkem kui 2004. aastal (345 miljonit krooni). Kõige rohkem investeerisid spetsialiseerunud ettevõtted 2005. aastal heitveekäitlusele (260 miljonit), sama palju kui eelmisel aastal. Investeeringud jäätmekäitlusele olid 2005. aastal 144 miljonit krooni (2004. aastal 88 miljonit krooni). 8 miljonit krooni investeeriti pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks, 5 miljonit krooni õhu ja kliima kaitseks, 4 miljonit krooni bioloogilise mitmekesisuse kaitseks.

Joonis 18. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete investeeringud tegevusvaldkonna järgi, 2005

Seejuures investeerisid keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtted 2005. aastal 128 miljonit krooni kanalisatsiooni- ja sadeveetrasside rekonstrueerimisse ja renoveerimisse. Heitveepuhastite rekonstrueerimisse ja renoveerimisse investeerisid spetsialiseerunud ettevõtted 85 miljonit krooni. Jäätmete töötlemisseadmeid osteti 50 miljoni krooni eest ning jäätmete kogumisseadmeid ja -masinaid 28 miljoni krooni eest. 2004. aastal investeeriti kõige rohkem heitveepuhastitesse (137 miljonit krooni).

Heitveekäitlusettevõtted tegid 2005. aastal keskkonnakaitsete ettevõtete investeeringutest 66% ja jäätmekäitlusettevõtted 26%. Samasugune heitveekäitlus- ja jäätmekäitlusettevõtete keskkonnainvesteeringute osatähtsus oli ka 2004. aastal.

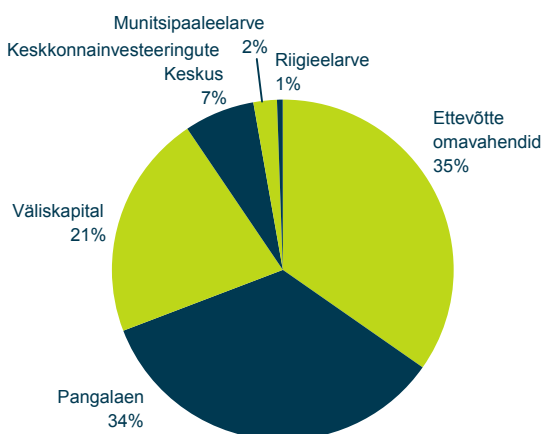
Tabel 7. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud tegevusvaldkonna järgi, 2005

(tuhat krooni)

Tegevusvaldkond	Investeeringud
Heitveekäitlus	279 420
Jäätmekäitlus	110 441
Keskkonnakahjustuste analüüs, keskkonnakaitse projekteerimine	6 563
Looduskaitsealade tegevus	2 842
Jäätmete ja jääkide hulgemüük	7 858
Ringlussevõtt	14 803
Keskkonnakaitse kõrvaltegevusega ettevõtted	2 259
KOKKU	424 186

2005. aastal rahastasid keskkonnakaitsete ettevõtted investeeringuid ettevõtete omavahenditest 147 miljonit krooniga (35%) ja pangalaenu abil 146 miljonit krooniga (34%). Väliskapitalist finantseeriti keskkonnainvesteeringuid 91 miljonit krooniga (21%). 29 miljonit krooni (7%) tuli spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnainvesteeringute rahastamiseks Keskkonnainvesteeringute Keskuselt. Kõige vähem rahastati investeeringuid munitsipaalelarvest (9 miljonit krooni ehk 2%) ja riigielarvest (2 miljonit krooni ehk 1%). Sarnane keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnainvesteeringute finantseerimisallikate jaotus oli ka 2004. aastal.

Joonis 19. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitseinvesteeringud finantseerimisallika järgi, 2005

2.3.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud

Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud olid 2005. aastal 1,3 miljardit krooni (2004. aastal 1 miljard krooni). Keskkonnakaitse- ja kontrollsüsteemide hooldamise ja keskkonnakaitse haldamiskulud (sisemised jooksevkulud) hõlmasid sellest 1,1 miljardit krooni, maksed keskkonnakaitseteenuste eest 159 miljonit krooni ja saastetasu 45 miljonit krooni. 2004. aastal olid samad keskkonnakulud vastavalt 819 miljonit, 123 miljonit ja 34 miljonit krooni.

2005. aastal olid suurimad jooksevkulud jäätmekäitluse valdkonnas (887 miljonit krooni), sellele järgnesid jooksevkulud heitveekäitluses (280 miljonit krooni). Bioloogilise mitmekesisuse ja maastiku kaitseks kulutati

59 miljonit krooni, pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks 16 miljonit krooni ning ülejäänud keskkonnakaitse valdkondadele 30 miljonit krooni. 2004. aastal olid suurimad jooksevkulud samuti jäätmekäitluse ja heitveekäitluse valdkonnas (vastavalt 605 miljonit ja 278 miljonit krooni).

Suurimad keskkonnakaitse jooksevkulud olid jäätmekäitlusega tegelevates ettevõtetes — 605 miljonit krooni. Heitveekäitlusettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud olid 304 miljonit krooni. 2004. aastal olid jäätmekäitlusettevõtete jooksevkulud 487 miljonit krooni ja heitveekäitlusettevõtete jooksevkulud 298 miljonit krooni.

Tabel 8. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitse jooksevkulud tegevusvaldkonna järgi, 2005

(tuhat krooni)

Tegevusvaldkond	Sisemised jooksevkulud	Maksud	Saaste-tasu	Jooksevkulud kokku
Heitveekäitus	268 447	21 281	14 558	304 286
Jäätmekäitus	473 558	105 209	26 630	605 397
Ringlussevõtt	164 638	2 855	540	168 033
Looduskaitsealade tegevus	62 688	1 373	11	64 072
Jäätmete ja jääkide hulgimüük	46 447	15 401	0	61 848
Keskkonnakahjustuste analüüs, keskkonnakaitse projekteerimine	6 316	38	0	6 354
Keskkonnakaitse kõrvaltegevusega ettevõtted	35 282	12 932	2 799	51 013
KOKKU	1 057 376	159 089	44 538	1 261 003

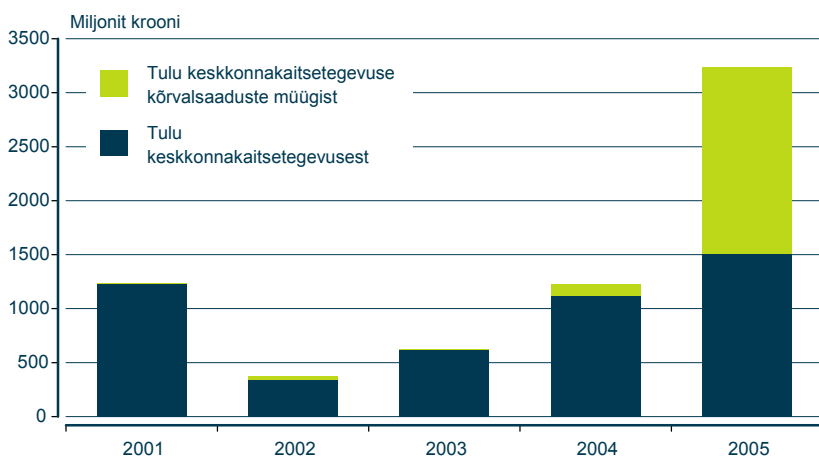
2.3.2. Keskkonnakaitsetulud

Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsetulud jagunevad kaheks:

- 1) **tulu keskkonnakaitsetegevusest** — keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete (ettevõtted, mille põhitegevus on jäätmete kogumine, töötlemine ja ladestamine, tänavate koristamine, heitvee kogumine ja puhastamine, saastunud pinnase ja veekogude puhastamine, keskkonnakonsultatsioonid, uurimistööd jne) kogu põhitegevusest saadud tulu. Ettevõtete puhul, kellele keskkonnakaitsetegevus on kõrvaltegevuseks, näidatakse ainult keskkonnakaitsetegevusest saadud tulu;
- 2) **tulu keskkonnakaitsetegevuse kõrvalsaaduste müügist** — tulu keskkonna saastatuse vähendamise seotud tegevuse kõrvalsaaduste müügist (tulu ümbertöötatud tootmisjäätmete müügist, tasu jäätmete põletamisel saadud energia müügist jms).

2005. aastal olid spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsetulud kokku 3,2 miljardit krooni, mida oli 62% rohkem kui 2004. aastal (1,2 miljardit krooni). Kuni 2005. aastani oli keskkonnakaitsetegevuse kõrvalsaaduste müügi tulu osatähtsus väike, kuid 2005. aastal ületas see tulu esmakordselt keskkonnakaitsetegevusest saadud tulu.

Joonis 20. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsetulud, 2001–2005

Keskkonnakaitsetuludest said 3,2 miljardit kooni keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtted, kus keskkonnakaitse on põhitegevusala. Kõrvaltegevusena saadi keskkonnakaitsest tulu 31,5 miljonit krooni. Suurim tulu oli jäätmekäitlusega (738 miljonit krooni) ja heitveekäitlusega (550 miljonit krooni) tegelevatel ettevõtetel.

Keskkonnakaitse kõrvalsaaduste müügist said spetsialiseerunud ettevõtted 2005. aastal tulu 1,7 miljardit krooni, mida oli peaaegu 17 korda rohkem kui 2004. aastal (103 miljonit krooni). Enamiku kõrvalsaaduste müügi tulust said jäätmete ja jääkide hulgimüügiga tegelevad ettevõtted.

Tabel 9. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtete keskkonnakaitsetulud tegevusvaldkonna järgi, 2005

(tuhat krooni)

Tegevusvaldkond	Tulu keskkonnakaitsetegevusest	Tulu keskkonnakaitsetegevuse kõrvalsaaduste müügist	Keskkonnakaitsetulud kokku
Heitveekäitlus	548 888	1 574	550 462
Jäätmekäitlus	718 752	19 102	737 854
Ringlussevõtt	187 317	464 594	651 911
Looduskaitsealade tegevus	272	32	304
Jäätmete ja jääkide hulgimüük	14 786	1 240 173	1 254 959
Keskkonnakahjustuste analüüs, keskkonnakaitse projekteerimine	8 159	0	8 159
Keskkonnakaitse kõrvaltegevusega ettevõtted	27 870	3 674	31 544
KOKKU	1 506 043	1 729 149	3 235 192

Keskkonnakaitsete ettevõtted said 2005. aastal keskkonnakaitse finantseerimiseks subsidiidume ja toetusi võrdselt 2004. aastaga — 26 miljonit krooni, sellest heitveekäitluseks 10 miljonit krooni ja kaitseks radiatsooni eest 10 miljonit krooni.

3. AVALIKU SEKTORI KESKKONNAKAITSEKULUTUSED

Peale ettevõtete teeb keskkonnakaitsekulutusi ka avalik sektor: keskvalitsus, valla- ja linnavalitsused ning Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK). Osaliselt nende keskkonnakaitsekulutused kattuvad (ülekanded keskvalitsuselt valla- ja linnavalitsustele, kohalike omavalitsuste osalus riikliku investeerimisprogrammi objektide rahastamisel, ülekanded KIKilt valla- ja linnavalitsustele jne). Seetõttu ei saa neid kulutusi liites avaliku sektori keskkonnakaitse kogukulutusi.

Edaspidi vaadeldakse eraldi keskvalitsuse, valla- ja linnavalitsuste ning KIKi keskkonnakaitsekulutusi. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsekulutuste andmed saadi küsitluse teel, keskvalitsuse keskkonnakaitsekulutused leiti riigieelarve põhjal, KIKi puhul lähtuti KIKi 2005. aasta programmist.

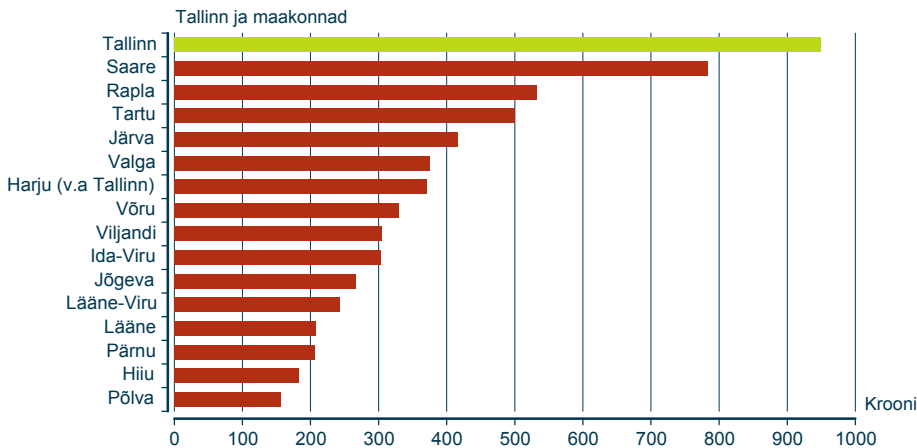
3.1. Valla- ja linnavalitsused

3.1.1. Keskkonnakaitsekulutused

2005. aasta kohalike omavalitsuste eelarve struktuuris on välja toodud ka omavalitsustele keskkonnakaitseks eraldatud summa — 713 miljonit krooni, mis on omavalitsuste kogukuludest 4%. Tallinna keskkonnakaitsekulutused olid kohalike omavalitsuste eelarve järgi 376 miljonit krooni ehk 53% omavalitsustele eraldatud summast (vt ka joonis 21). 2004. aasta kohalike omavalitsuste eelarves oli keskkonnakaitseks eraldatud 481 miljonit krooni.^a

^a Kohalike omavalitsuste kuuaruanne 2004; Kohalike omavalitsuste kuuaruanne 2005.

Joonis 21. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsekulutused eelarves elaniku kohta maakonna järgi, 2005^a

Kohalike omavalitsuste eelarves ei sisalda keskkonnakaitsekulutused keskkonnakaitseks tehtavaid investeeringuid. Kõikide valdkondade investeeringukulud on koondatud eraldi plokki "Varade soetamine ja renoveerimine", seetõttu on valdkondade kulud esitatud puhastegevuskuluna.

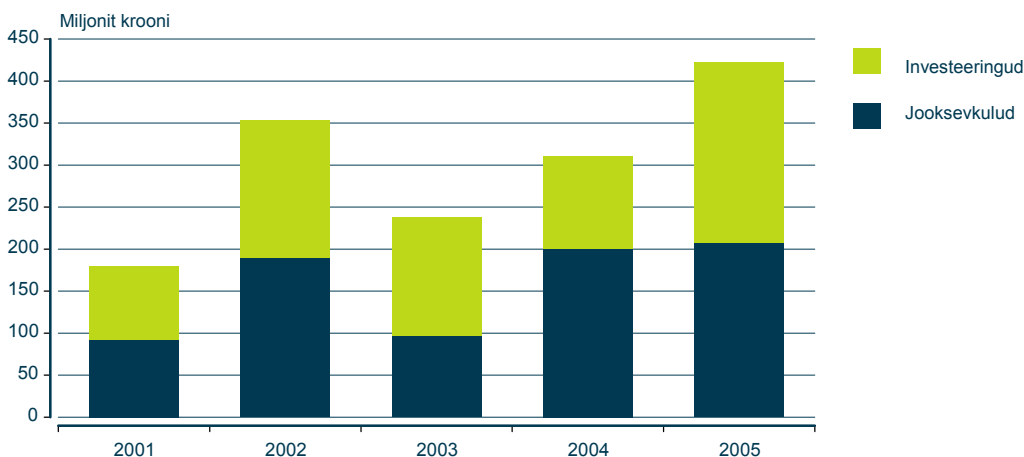
Analüüsis on osa kulusid topelt, kuna tegevusala all kajastatakse nii vastavad eraldised teistele omavalitsustele kui ka teistelt kohalikelt omavalitsustelt saadud toetuste arvelt tehtud kulud. Seega on kohalike omavalitsuste omavahelised arvlemised kajastatud topeltkuluna.

Kõik kohalike omavalitsuste eelarves keskkonnakaitseks eraldatud kulutused ei vasta täies mahus statistilisele keskkonnakaitsekulutuste definitsioonile, mille järgi on keskkonnakaitsekulutuste eesmärk keskkonda kaitsta. Näiteks kulutused haljastusele ei kuulu keskkonnakaitsekulutuste definitsiooni järgi keskkonnakaitsekulutuste hulka.

Valla- ja linnavalitsustes korraldati küsitlus keskkonnakaitsekulutuste (sh investeeringud) kohta statistilise keskkonnakaitsekulutuste klassifikaatori alusel.^b Järgnev analüüs põhineb statistilise vaatluse tulemustel.

2005. aastal kulutasid valla- ja linnavalitsused keskkonnakaitseks 422 miljonit krooni — 20% rohkem kui eelmisel aastal (2004. aastal kulutati 337 miljonit krooni). Viie aasta jooksul on kohalike omavalitsuste keskkonnakaitsekulutused pidevalt kasvanud, eriti hüppeline kasv oli 2002. aastal.

Joonis 22. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsekulutused, 2001–2005

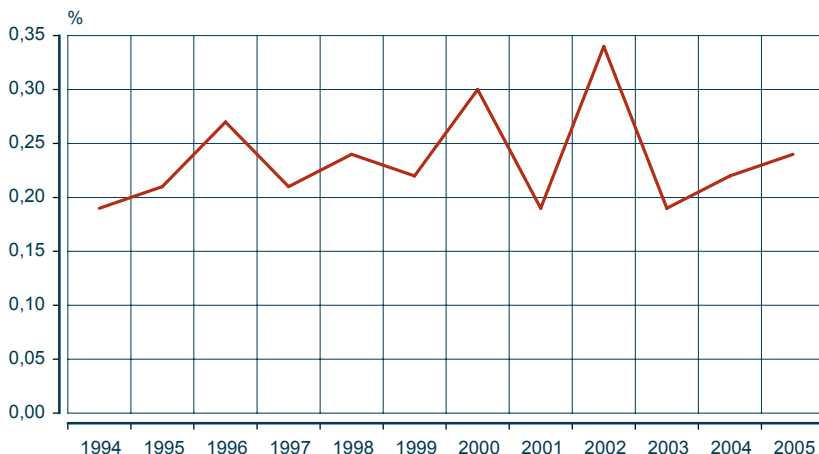
2005. aastal hõlmasid valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsekulutused 0,24% SKPst (2004. aastal 0,22%).

Üle poole kohalike omavalitsuste 2005. aasta keskkonnakaitsekulutustest läks jäätmekäitlusele — 250 miljonit krooni (2004. aastal 194 miljonit krooni). Heitveekäitlusele kulutasid omavalitsused 2005. aastal 93 miljonit krooni (2004. aastal 113 miljonit krooni).

^a Kohalike omavalitsuste kuaruanne 2005.

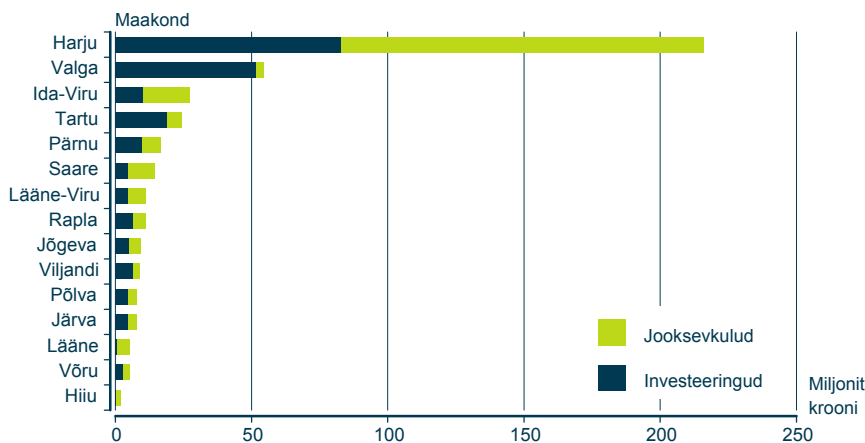
^b Classification of Environmental Protection Activities and Expenditure (CEPA 2000).

Joonis 23. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsekulutuste osatähtsus SKPs, 1994–2005

2004. aastal hõlmasid 2/3 keskkonnakaitsekulutustest jooksevkulud, kuid 2005. aastal jagunesid keskkonnakaitseinvesteeringud ja jooksevkulud pooleks. Maakonniti oli investeeringute ja jooksevkulude summa ja osatähtsus erinev. Harju maakond andis omavalitsuste keskkonnakaitsekulutustest poole — 216 miljonit krooni. Suured keskkonnakaitsekulutused Harju maakonnas on tingitud Tallinna osatähtsusest. Harju maakonnale järgnesid Valga ja Ida-Viru maakonna keskkonnakaitsekulutused (vastavalt 54 ja 27 miljonit krooni). Kõige vähem tegid keskkonnakaitsekulutusi Hiiu (2 miljonit krooni), Võru (5,3 miljonit krooni) ja Lääne maakond (5,5 miljonit krooni).

Joonis 24. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsekulutused maakonna järgi, 2005

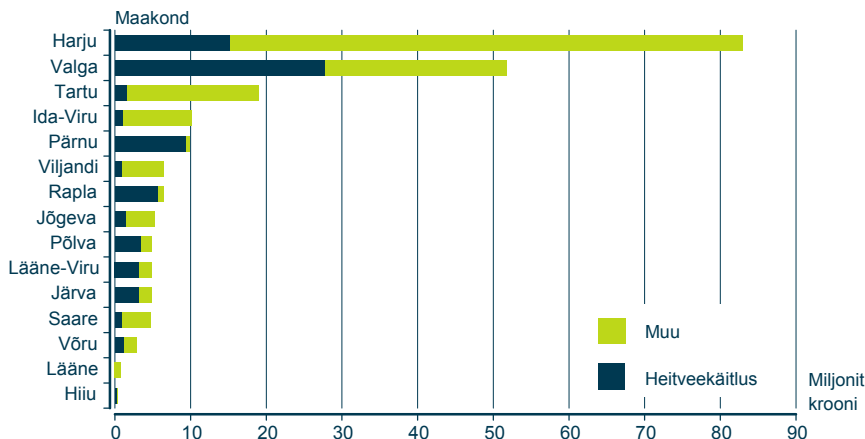

3.1.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud

2005. aastal investeerisid valla- ja linnavalitsused keskkonnakaitseks kaks korda rohkem kui eelmise aastal — 215 miljonit krooni (2004. aastal 110 miljonit krooni). 2005. aastal investeerisid kohalikud omavalitsused rohkem jäätmekäitlusse (92 miljonit krooni) ja heitveekäitlusse (76 miljonit krooni). Pinnase, põhja- ja pinnavee kaitsesse investeerisid omavalitsused 45 miljonit krooni. 2004. aastal tegid kohalikud omavalitsused kõige rohkem keskkonnainvesteeringuid heitveekäitlusse (59 miljonit krooni), jäätmekäitlusse investeeriti 39 miljonit krooni.

Kõige rohkem (83 miljonit krooni) investeeris keskkonnakaitseks Harju maakond, kus sarnaselt eelmise aastaga läks põhiosa investeeringutest jäätmekäitlusse (80%). Harju maakonna keskkonnainvesteeringud kasvasid 2004. aastaga võrreldes 2/3 — 28 miljonist kroonist 83 miljoni kroonini. Valga maakond investeeris keskkonnakaitseks 52 miljonit krooni, millest veidi üle poole läks heitveekäitlusse. Tartu ja Ida-Viru maakonna keskkonnainvesteeringud olid 19 miljonit ja 10 miljonit krooni. Kõige vähem tehti keskkonnakaitseinvesteeringuid Hiiu (400 000 krooni) ja Lääne (800 000 krooni) maakonnas.

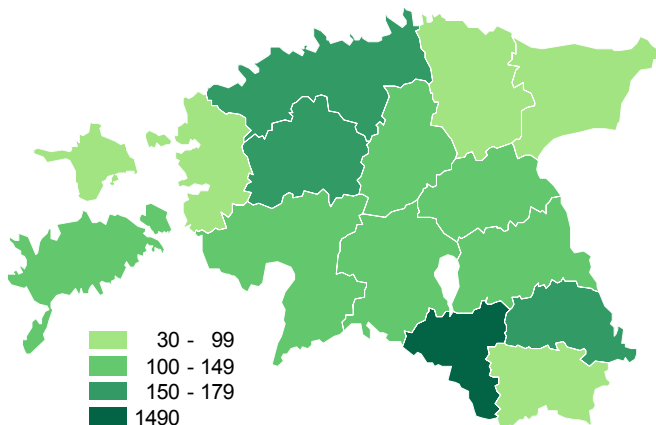
Joonis 25. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitseinvesteeringud maakonna järgi, 2005

Keskonnainvesteeringud elaniku kohta varieerusid 30 kroonist 1482 kroonini. Üllatavalt olid kõige suuremad omavalitsuste keskkonnakaitseinvesteeringud Valga maakonnas (1482 krooni). Järgnesid Rapla ja Harju maakond (vastavalt 172 ja 159 krooni elaniku kohta). Kõige vähem investeeriti keskkonnakaitseesse elaniku kohta Lääne (30 krooni) ja Hiiu maakonnas (37 krooni).

Teemakaart 1. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitseinvesteeringud elaniku kohta maakondades, 2005

(krooni)

2005. aastal said valla- ja linnavalitsused suurema osa keskkonnakaitseinvesteeringute rahast väliskapitalina — 88 miljonit krooni. Väliskapitali osatähtsus valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitseinvesteeringutes suurenes 2005. aastal võrreldes 2004. aastaga 17%-st 41%-ni.

Munitsipaaleelarvest kulutasid valla- ja linnavalitsused keskkonnakaitseinvesteeringuteks 61 miljonit krooni, Keskkonnainvesteeringute Keskusest saadi 55 miljonit krooni ja riigieelarvest 4,9 miljonit krooni. Pangakrediidi arvel ja ettevõtete omavahenditest finantseeriti keskkonnainvesteeringuid vastavalt 3,6 ja 3,1 miljoni krooniga.

3.1.1.2. Keskkonnakaitse jooksevkulud

2005. aastal olid valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitse jooksevkulud 207 miljonit krooni (2004. aastal 228 miljonit krooni). Kõige suuremad keskkonnakaitse jooksevkulud olid Harju (133 miljonit krooni) ja Ida-Viru maakonnas (17 miljonit krooni).

Keskkonnakaitse- ja kontrollsüsteemide hoolduseks kulutasid kohalikud omavalitsused kokku 207 miljonit krooni. Kõige rohkem kulutati selleks otstarbeks Harju maakonnas (29 miljonit krooni), kõige vähem aga Hiiu maakonnas (800 000 krooni).

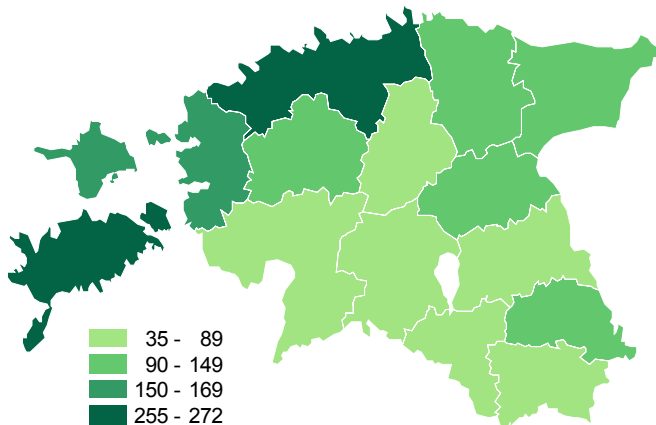
Valla- ja linnavalitsused tegid 128 miljoni krooni ulatuses makseid keskkonnakaitseteenuste eest. Suurimad olid need Harju maakonnas (104 miljonit krooni), millest 95% hõlmasid makseid jäätmeäitlusele. Väikseimad makseid keskkonnateenuste eest olid Põlva maakonnas (300 000 krooni).

Valla- ja linnavalitsused maksid 2005. aastal kokku 1,5 miljonit krooni saastetasusid, millest 78% moodustasid heitvee saastetasud.

Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitse jooksevkulud elaniku kohta varieerusid 2005. aastal 35 kroonis 272 kroonini. Elaniku kohta olid keskkonnakaitse jooksevkulud suurimad Saare ja Harju maakonnas (vastavalt 272 ja 255 krooni). Väikseimad olid keskkonnakaitse jooksevkulud elaniku kohta Tartu ja Viljandi maakonnas (vastavalt 35 ja 43 miljonit krooni).

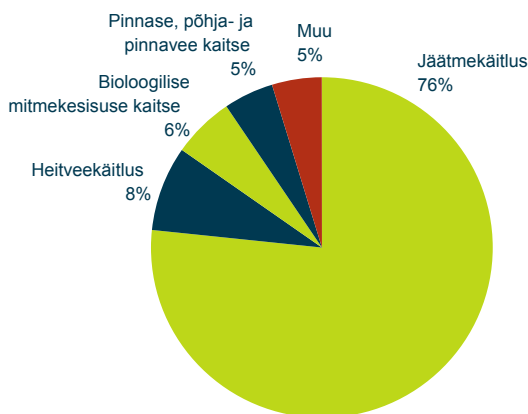
Teemakaart 2. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitse jooksevkulud elaniku kohta maakondades, 2005

(krooni)

Põhiosa (3/4) valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitse jooksevkulutustest läks 2005. aastal jäätmekäitlusele — 159 miljonit krooni, sama palju kui 2004. aastal. Heitveekäitlusele kulutati 16 miljonit krooni, mida oli 44% vähem kui 2004. aastal. Keskkonnakaitse jooksevkulud bioloogilise mitmekesisuse kaitseks ning pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks oli valla- ja linnavalitsustel vastavalt 12 ja 10 miljonit krooni.

Joonis 26. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitse jooksevkulud tegevusvaldkonna järgi, 2005

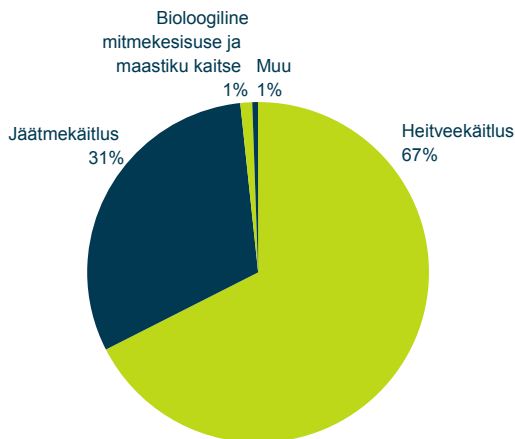
3.1.2. Keskkonnakaitsetulud

Valla- ja linnavalitsused osutavad ka keskkonnakaitseteenuseid. 2005. aastal olid valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsetulud 5,5 miljonit krooni (2004. aastal 4,7 miljonit krooni), millest 5,1 miljonit oli tulu keskkonnakaitseteenuste müügist. Keskkonnakaitsetegevuse kõrvalsaaduste müügist said valla- ja linnavalitsused tulu 400 000 krooni. Saastemaksu ja loodusvarade kasutusmaksu keskkonnakaitsetuludesse ei arvestata.

Nagu 2004. aastal said valla- ja linnavalitsused ka 2005. aastal põhiosa keskkonnakaitsetuludest heitveekäitlusest, ligi kolmandik tulu tuli jäätmekäitlusest ning ülejäänud keskkonnakaitse tegevusvaldkondade osatähtsus jäi 2% sisse.

Suurima osa valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsetuludest said Lääne-Viru (900 000 krooni) ja Ida-Viru maakonna (800 000 krooni) omavalitsused. Kõige väiksemad olid Järva maakonna omavalitsuste keskkonnakaitsetulud — 1000 krooni.

Joonis 27. Valla- ja linnavalitsuste keskkonnakaitsetulud tegevusvaldkonna järgi, 2005

3.2. Keskkvalitsus

3.2.1. Keskkonnakaitsekulutused

2005. aastal oli riigieelarves keskkonnakaitseks ette nähtud 2,5 miljardit krooni (2004. aastal 1,9 miljardit krooni), riigi osa oli nendes kulutustes 79% (2 miljardit krooni) ja kohalike omavalitsuste osa 21% (0,5 miljardit krooni). Riigieelarve kuludest moodustasid kulutused keskkonnakaitseks 4,7%^a.

Keskkonnaministeeriumi valitsemisala tegevuste rahastamiseks oli 2005. aasta riigieelarves eraldatud 1,6 miljardit krooni, mida on neljandiku võrra rohkem kui eelmisel aastal.^b

Tabel 10. Keskkonnaministeeriumi valitsemisala kulud riigieelarve tegevusvaldkonna järgi, 2003–2005

(tuhat krooni)

Keskkonnaministeeriumi tegevusvaldkond	2003	2004	2005
Keskkonnakaitse ja -korraldus	322 649	810 143	1 174 266
Looduskaitse	50 546	129 217	127 173
Metsade säästlik kasutamine	35 360	41 683	52 435
Keskkonnainfo kogumine, töötlemine ja tutvustamine	92 785	102 001	112 650
Maareform, geodeesia, topograafiline ja geoloogiline kaardistamine ning maakatastri pidamine	80 900	89 000	100 900
Keskkonnajärelevalve	48 696	49 638	62 638
KOKKU	630 936	1 221 682	1 630 062

3.2.1.1. Keskkonnakaitseinvesteeringud

2005. aastal esitati Vabariigi Valitsuse korralduses nr 80 "Valitsusastuste hallatavate riigiasutustele 2005. aastaks määratud materiaalsete ja immateriaalsete varade soetamise ja renoveerimise kulude ulatuslikum jaotus"^c investeeringute kogumaksumuseks 3,3 miljardit krooni. Kõik investeeringud ei vasta täies mahus statistilisele keskkonnakaitsekulutuste definitsioonile, mille järgi on keskkonnakaitsekulutuse eesmärk keskkonda kaitsta. Näiteks kui investeeritakse asula veevarustusse ja kanalisatsiooni, on selle investeeringu

^a Riigieelarve eelnõu seletuskiri 2006.

^b Riigieelarve eelnõu seletuskiri 2005.

^c RTL 2005, 21, 286, 118, 1858.

keskkonnakaitse osa vaid kanalisatsiooni ehitusega seonduv. Investeering, mille eesmärk on elanikkonda joogiveega varustada, ei ole keskkonnakaitseinvesteering. Seetõttu püüti hinnata iga investeeringu keskkonnakaitse osa ja leiti 2005. aasta riiklike keskkonnakaitsekulutuste hinnanguline väärtus. Iga investeeringu puhul lähtuti investeeringu kirjeldusest ja ekspertide hinnangust. Edaspidi lähtutakse saadud hinnangulistest suurustest.

Keskkonnakaitsekulutuste definitsioonile vastas hinnanguliselt 23 miljoni krooni eest investeeringuid, mis hõlmasid kogu programmi 0,7%. Rohkem investeeriti pinnase, põhja- ja pinnavee kaitseks (8 miljonit krooni).

3.2.2. Keskkonnakaitsetulud

2005. aastal kavandati saastetasu laekumist kokku 367,7 miljonit krooni (2004. aastal 275,2 miljonit krooni). Välisõhku saasteainete viimise eest kavandati saastetasu 159,8 miljonit krooni ja jäätmete eest 158,4 miljonit krooni. Veekogudesse, põhjavette või pinnasesse saasteainete viimise eest kavandati saastetasu 49,5 miljonit krooni. Keskkonnale tekitatud kahju hüvitist pidi laekuma 3 miljonit krooni (2004. aastal ka 3 miljonit krooni). Riigilõivu laekumist saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seaduse alusel tehtavatelt toimingutelt planeeriti 0,6 miljoni krooni ulatuses.^a

3.3. Keskkonnainvesteeringute Keskus

Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK) asutaja on Eesti Vabariik, asutajaõigusi rakendab Rahandusministeerium.

KIKi põhitegevused on:

- 1) keskkonnakasutusest laekuva raha suunamine keskkonnaprojektide arendamiseks;
- 2) ühtekuuluvusfondi keskkonnaprojektide ettevalmistamine ja ellurakendamine;
- 3) Euroopa Regionaalarengu Fondi keskkonnameetmete rahaliste vahendite suunamine projektide arendamiseks;
- 4) keskkonnalaenu edasilaenamise korraldamine.

2005. aastal oli kokku 8 KIKi keskkonnaprogrammi. Nende loetelu koos maksumusega on esitatud tabelis 11.

KIKi keskkonnaprogrammide eesmärgid on:

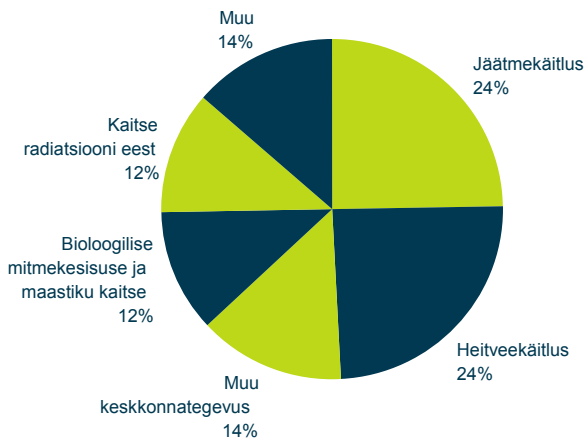
- 1) kõrvaldada loodusvarade kasutamisel tekkinud keskkonnakahjustusi, taastada keskkonnaseisundit, aidata kaasa taastuvate loodusvarade looduslikule taastumisele ning uurida taastumatute loodusvarade lisavarusid ja jäätmete taaskasutamise võimalusi;
- 2) jälgida keskkonnaseisundit, rakendada saastamist vähendavaid keskkonnakaitsemeetmeid ning korraldada keskkonnauuringuid ja loodusobjektide kaitset;
- 3) kõrvaldada keskkonna saastekoldeid, tegutseda keskkonna endise seisundi taastamise nimel, hüvitada kaitsealuste liikide tekitatud kahju.

2005. aasta riigieelarvest eraldati KIKile 503 miljonit krooni. KIKi keskkonnakaitseprogrammide kogumaksumus 2005. aastal oli 454 miljonit krooni, sellest vastas keskkonnakaitsekulutuste definitsioonile 70% (hinnangu andmisel lähtuti projekti kirjeldusest).^b Kokku rahastati 1471 projekti ja tegevust (1264 projekti 2004. aastal). Keskkonnakaitsekulutustest hõlmasid investeeringud 66%, keskkonnakaitse jooksevkulude katteks jäi 34%. Suurim osa KIKi programmide keskkonnakaitsekulutustest läks jäätmekäitluseks (24%) ja heitveekäitluseks (24%).

^a Riigieelarve eelnõu seletuskiri 2005.

^b Riigieelarve eelnõu seletuskiri 2005; KIKi programmid 2005.

Joonis 28. KIKi keskkonnakaitsekulutused tegevusvaldkonna järgi, 2005

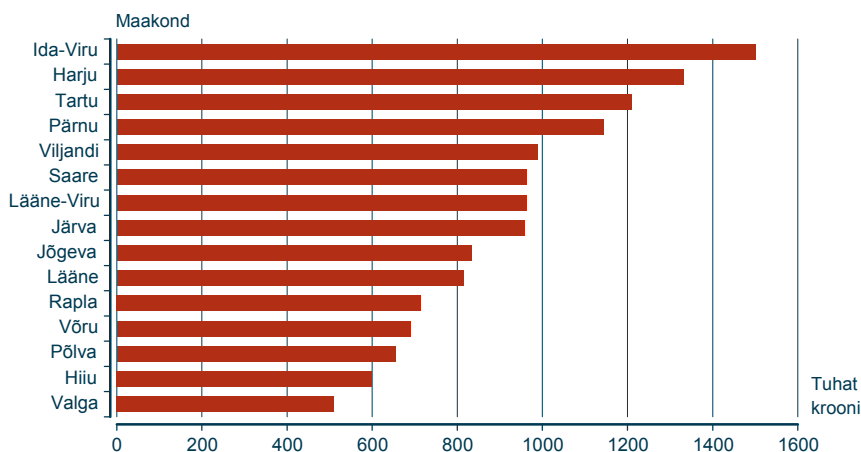
Tabel 11. KIKi programmid, 2005 (tuhat krooni)

Nimetus	Kogumaksumus	Keskkonnakaitse- kulutused kokku	Keskkonnakaitse- investeeringud	Sisemised jooksevkulud
Keskkonnateadlikkus	31 405	27 285	17 000	10 285
Keskkonnasõbralik käitumine ja säästlikud tarbimisharjumused	1 693	1 506	1 027	479
Keskkond ja elusloodus õpiprotsessis	23 437	20 113	11 389	8 724
Jäätmekäitlus	1 349	1 349	1 349	0
Omanikkonna harimine era- ja avaliku huvi alal ja Natura 2000 alane teavitustöö	393	321	321	0
Keskkonnateadlikkuse maakondlik alamprogramm	4 533	3 996	2 914	1 082
Veekaitse	138 610	100 646	95 071	5 575
Reoveekäitlus	71 712	56 259	56 259	0
Joogivesi	20 256	874	874	0
Jääkreostus	8 464	8 464	8 464	0
Mittetehnilised tööd	38 178	35 049	29 474	5 575
Jäätmekäitlus	113 835	113 835	51 623	62 212
Tavajätmete käitlemine	40 087	40 087	36 788	3 299
Ohtlike jäätmete käitlemine	60 010	60 010	1 097	58 913
Prügilate sulgemine	13 738	13 738	13 738	0
Looduskaitse	64 518	38 215	22 285	15 930
Liikide kaitse korraldamine	8 126	5 651	0	5 651
Kaitsealade hooldus	15 344	11 184	5 046	6 138
Pargid ja üksikobjektid	5 109	4 013	2 806	1 207
Inventuurid ja ekspertiisid	2 233	2 167	1 088	1 079
Ehitus	30 582	12 076	10 939	1 137
LIFE programm	3 124	3 124	2 406	718
Metsandus	26 102	6 673	4 984	1 689
Metsanduse alamprogramm	19 572	5 783	4 984	799
Jahindus	6 530	890	0	890
Kalandus	22 947	7 106	1 187	5 919
Kalandusalased teadusuuringud	7 659	661	200	461
Kalavarude taastootmine	6 455	90	90	0
Kalandusalased arendusprojektid	3 366	963	827	136
Kalavarude kaitse ja järelevalve	5 467	5 392	70	5 322
Keskkonnakorralduse alamprogrammid	56 768	25 700	18 076	7 624
Välisõhu kaitse	34 879	11 970	8 047	3 923
Maapõu	3 295	1 816	1 591	225
Tehnika	4 721	2776	2 776	0
Maakondlik programm	13 873	9 138	5 662	3 476
KOKKU	454 185	319 460	210 226	109 234

Põhiprogrammidest mitterahastatavate maakondlike väikeprojektide toetamiseks on maakondlik programm, mille 2005. aasta eelarve oli kokku 14 miljonit krooni. Selle summa maakonniti jaotamisel arvestati maakonna osalust KIKi tulubaasis, maakonna rahvaarvu ja suurust.

Maakondlikest väikeprojektidest vastas keskkonnakaitsekulutuste definitsioonile 2/3 (14 miljonist kroonist 9 miljonit krooni), mille hulgas oli keskkonnakaitseinvesteeringuid 62% ja sisemisi jooksevkulusid 38%. Kõige rohkem sai KIKi maakondlikust programmist toetust Ida-Viru maakond (1,5 miljonit krooni) ja Harju maakond (1,3 miljonit krooni).

Joonis 29. KIKi maakondliku programmi jaotus maakonniti, 2005

4. METOODIKA

Vaatlus

Keskkonnakaitsekulutuste andmeid kogutakse vaatlustega, selgitatakse erasektori keskkonnakaitsekulutusi ja avaliku sektori keskkonnakaitsekulutusi. Erasektori puhul vaadeldakse eraldi 2 ettevõtete gruppi: keskkonnakaitsele mittespetsialiseerunud ettevõtteid ja keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtteid. Mittespetsialiseerunud ettevõtete ehk kaupade tootvate ja mittefinantsteenuseid osutavate ettevõtete keskkonnakaitsekulutuste andmeid kogutakse valikvaatluse meetodil. Keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtteid ning linna- ja vallavalitsusi vaadeldakse kõikselt.

Statistiline üksus

Ettevõtete vaatluse statistiline üksus on ettevõtte kui juriidiline isik. Valla- ja linnavalitsuste vaatluse statistiline üksus on valla- või linnavalitsus.

Ettevõtete üldkogum

Ettevõtete üldkogum hõlmab kõiki ettevõtteid, mis on kantud majanduslikult aktiivsete üksuste registrisse (statistilise profiili) ja mille põhitegevusala on Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (EMTAK) järgi:

01	Põllumajandus, jahindus ja neid teenindavad tegevusalad
02	Metsamajandus, metsavarumine ja neid teenindavad tegevusalad
05	Kalapüük
10–14	Mäetööstus
15–36	Töötlev tööstus
15, 16	toiduainete, jookide ja tubaka tootmine
17	tekstiilitootmine
18	rõivatootmine; karusnaha töötlemine ja värvimine
19	nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine
20	puidutöötlemine ja puittoodete tootmine
21	paberimassi, paberi ja pabertoodete tootmine
22	kirjastamine, trükindus ja salvestiste paljundus
23	koksi, puhastatud naftatoodete ja tuumkütuse tootmine
24	kemikaalide, keemiatoodete ja keemiliste kiudude tootmine
25	kummi- ja plasttoodete tootmine
26	muude mittemetalletest mineraalidest toodete tootmine
27, 28	metalli ja metalltoodete tootmine
29	mujal liigitamata masinate ja seadmete tootmine
30–33	elektri- ja optikaseadmete tootmine
34, 35	transpordivahendite tootmine
36	mööblitootmine; mujal liigitamata tootmine
37	Ringlussevõtt
40	Elektrienergia-, gaasi-, auru- ja kuumaveevarustus
41	Veekogumine, -puhastus ja -jaotus
45	Ehitus
50	Mootorsõidukite ja mootorrataste müük, hooldus ja remont; mootorikütuse jaemüük
5157	Jäätmete ja jääkide hulgikaubandus
60–62	Veondus
63	Veondusega seotud ja veondust abistavad tegevusalad
74209	Muud insener-tehnilised tegevusalad
90	Reovee ja prügi kõrvaldamine, linnapuhastus jms tegevus
9253	Botaanika- ja loomaaedade ning looduskaitsealade tegevus

Ettevõtete valim

Valimi freimina kasutati statistilist profiili. Üldkogumi ettevõtted kihistati ettevõtte põhitegevusala ja suurusgrupi (töötajate arvu) järgi. Ettevõtted jaotati kolme suurusgruppi: 1–49 töötajat, 50–250 töötajat, üle 250 töötaja.

50 ja enama töötajaga ettevõtteid ja keskkonnakaitsele spetsialiseerunud ettevõtteid (EMTAK 37, 41, 5157, 90 ja 9253) küsitleti kõikselt. Ülejäänud ettevõtetest tehti lihtne juhuslik valik.

Riigieelarve andmed pärinevad Rahandusministeeriumi veebilehelt www.fin.ee. Keskkonnainvesteeringute Keskust puudutavad andmed on võetud KIKi veebilehelt www.kik.ee.

Statistika andmebaas Regionaalarengu andmebaas

Keskkonnakaitsekulutuste andmed on kättesaadavad Statistikaameti veebilehel www.stat.ee statistika andmebaasis ja regionaalarengu andmebaasis:

http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Keskkond/02Keskkonnakaitse_ja_jarelevalve/04Keskkonnakaitsekulutused/04Keskkonnakaitsekulutused.asp

http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Keskkond_regionaalne/02Keskkonnakaitse_ja_jarelevalve/04Keskkonnakaitsekulutused/04Keskkonnakaitsekulutused.asp

1. INTRODUCTION

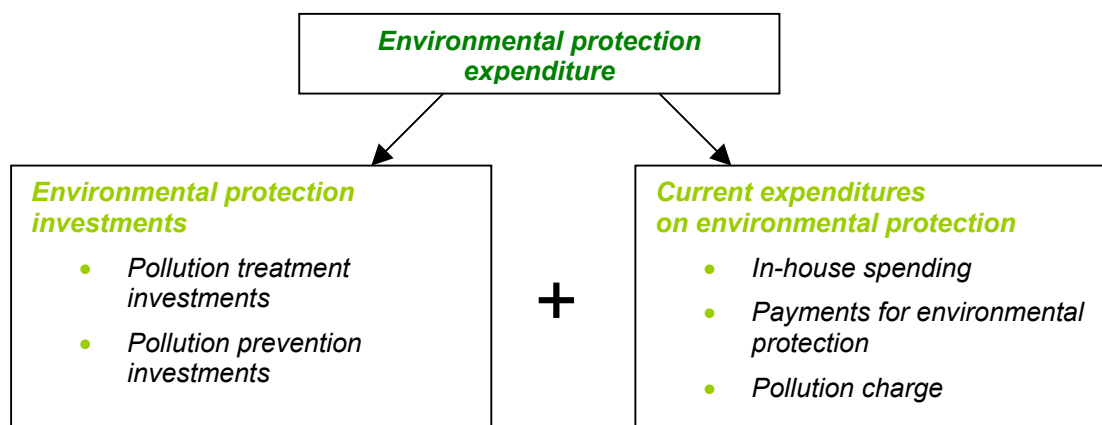
All human activities affect the environment. Progressively more attention is paid to the need to protect the environment against the negative pressure of human activity, pollution and increasing amount of waste.

Environmental protection is an action or activity where the main purpose is to collect, treat, reduce, prevent or eliminate pollutants and pollution or any other degradation of the environment. Environmental protection as an important part of sustainable development is integrated into all policy fields. Central and local government, enterprises involved in industry or other business activities, enterprises which provide environmental services and households all have their specific role to play in the overall effort to minimise the negative consequences of human activity on environment.

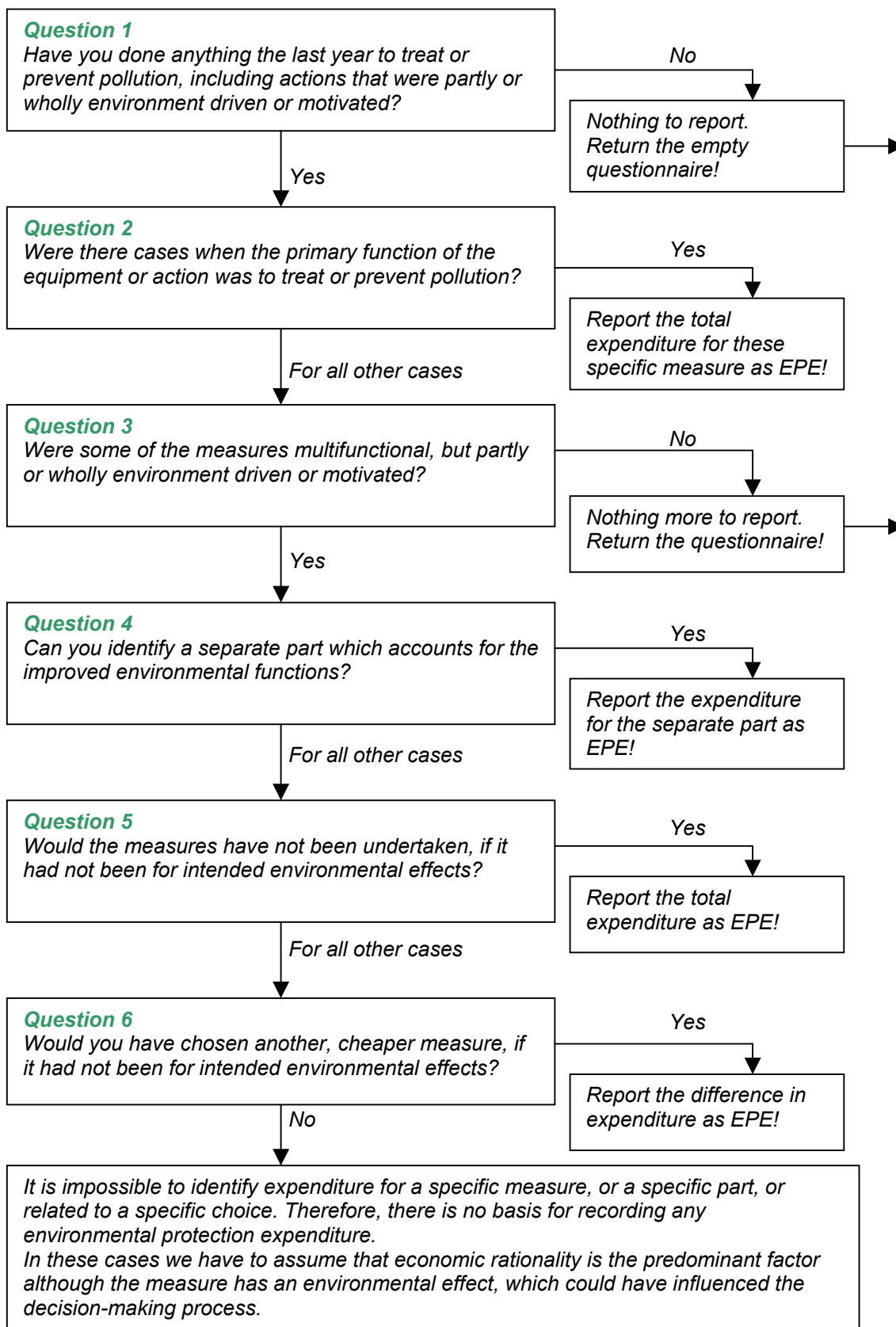
Environmental protection expenditures provide information on the intervention or remedies undertaken to reduce the environmental impact of human activities or to prevent negative environmental consequences. Information on expenditures for different sectors or detailed industries is the basis for analysis of the appli-ance of the polluter-pay principle and for evaluating the effects environmental policies and regulations have on enterprise's competitiveness. Expenditure data also show the demand for environmental goods or services.

Environmental protection expenditure is the sum of capital and current expenditure for undertaking of environmental protection activities (Figure 1).

Figure 1. Structure of environmental protection expenditure

Environmental protection expenditures are only the expenditures where the main purpose is to collect, treat, reduce or eliminate pollutants and pollution or any other degradation of the environment resulting from the operating activity of the company. Environmental purpose criterion should be applied in connection with the function of the implemented measure and only these actions and activities where the primary function is environmental protection should be included. Expenditures where the primary function is different (economic, or improvement of working conditions, etc.) should be excluded. The decision tree on Figure 2 illustrates schematically how the enterprise could select the appropriate measures and how to estimate the environmental protection expenditure.

Figure 2. The decision tree to estimate the environmental protection expenditure (EPE)^a^a Environmental Expenditure Statistics. Draft Industry Data Collection Guidebook. Eurostat, 2002.

Environmental protection investments include all capital expenditures related to environmental protection activities, where the main purpose is to prevent or reduce pollutants and pollution or any other degradation of the environment.

Pollution treatment investment is capital expenditure for methods, technologies, processes or equipment designed to collect and remove pollution and pollutants (e.g. air emission, effluents or solid waste) after their creation, prevent the spread of and measure the level of the pollution, and treat and dispose of pollutants. Another name used for pollution treatment investments is **end-of-pipe investments** as these investments include distinct, identifiable components, which are implemented at the end of or completely outside the production line and adding or removal of these facilities would not affect functioning of the production line. End-of-pipe facilities are meant to compose or extract the pollutants already generated in production line. Pollution treatment investments are shown schematically on Figure 3.

Pollution prevention investment is another type of environmental investments. While pollution treatment investments take care of and treat pollution already generated, pollution prevention involves changes in production, operating process, or raw materials used to prevent or reduce pollution at the source. Pollution prevention investments are defined as capital expenditures for new or adapted of existing methods, technologies, processes, equipment designed to prevent or reduce the amount pollution created at the source, thereby reducing the degradation of environment caused by production process. Pollution prevention investment may be separately identifiable or integrated with the overall operating activity in a way that makes it difficult to identify separately. Pollution prevention investments are shown schematically on Figure 4.

Current expenditure on environmental protection can be divided into three groups: in-house spending, payments for environmental protection and pollution charges.

In-house spending are expenditures, where the main purpose is to prevent, reduce, treat or eliminate pollutants and pollution or any other degradation of environment resulting from the operating activity of the company or local municipality, including labour expenditure, payments for rent, leasing and insurance, expenditure on measurement and monitoring of pollution level, use of energy and other material goods and purchase of services. General administration and other activities, which are not directly linked to environmental protection equipment as setting up and maintaining environmental information systems, preparation for environmental licenses, registration and certification, environmental education and information, making environmental reports, etc. are included.

Payments of environmental protection services are all fees, charges, and similar payments to external bodies (outside the reporting unit) in exchange of environmental protection services related to the environmental impacts of the operating activity of the company or local municipality. These can be payments for collecting and treatment of solid waste, collection and treatment of wastewater, payments to environmental consultants, payments for removal, treatment or containment of contaminated soil or water body, etc.

Pollution charges are paid pursuant to the Pollution Charge Act for release of pollutants or waste into the environment.

Besides expenditures there are also environmental protection revenues. Environmental protection revenues can be divided into two groups: revenues from environmental protection activity and revenues from products of environmental protection activities

Revenue from environmental protection activity is received payments for bought environmental protection services. For example revenue can be received from waste collection, treatment and disposal, street cleaning and sweeping; wastewater collection and treatment, etc.

Revenue from products of environmental protection activities is revenue from selling by-products of pollution reduction activities (receipts from energy generated or material recovered, etc.).

Figure 3. Pollution treatment investments (end-of-pipe investments)^a

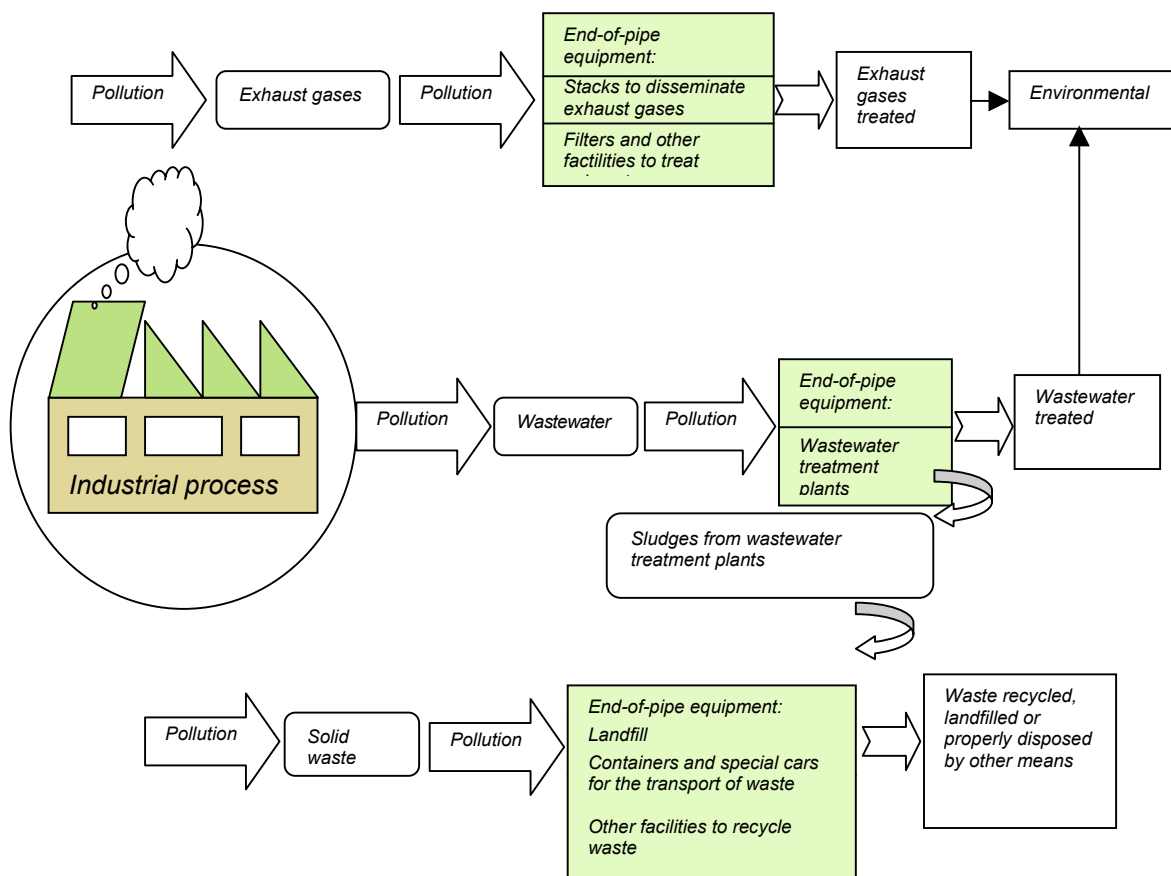
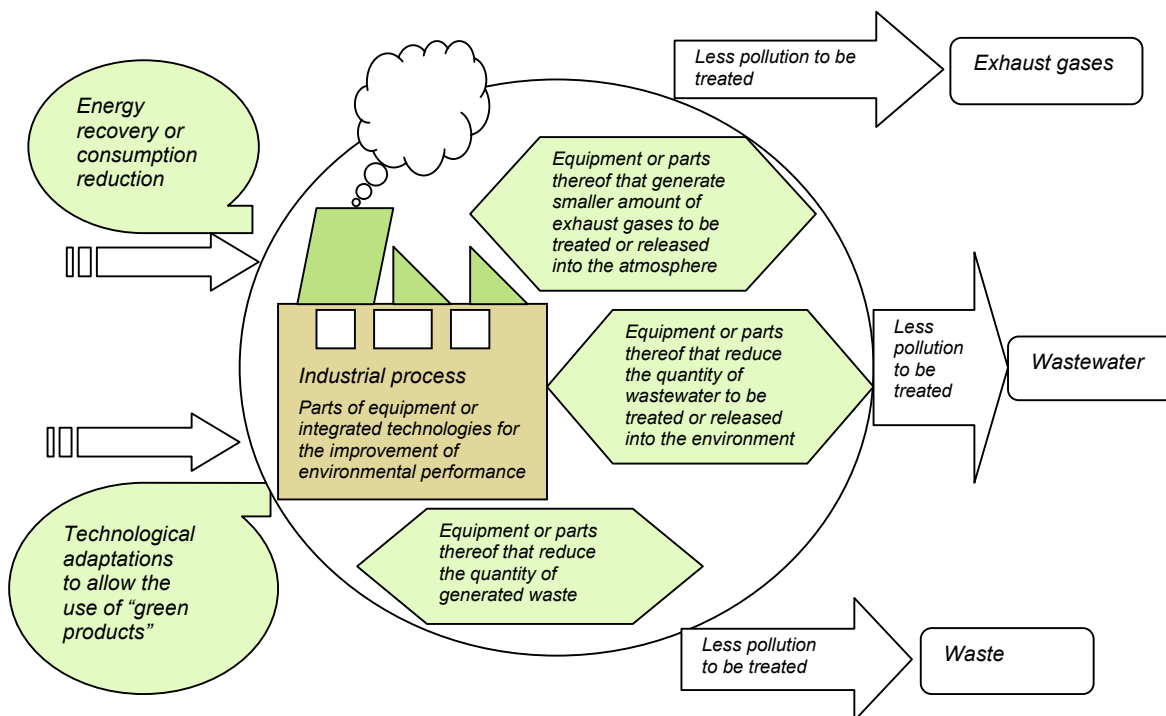

Figure 4. Pollution prevention investments^a

^a Environmental Expenditure Statistics. Draft Industry Data Collection Guidebook. Eurostat, 2002.

2. ENVIRONMENTAL PROTECTION EXPENDITURE OF BUSINESS SECTOR

2.1. Total business sector

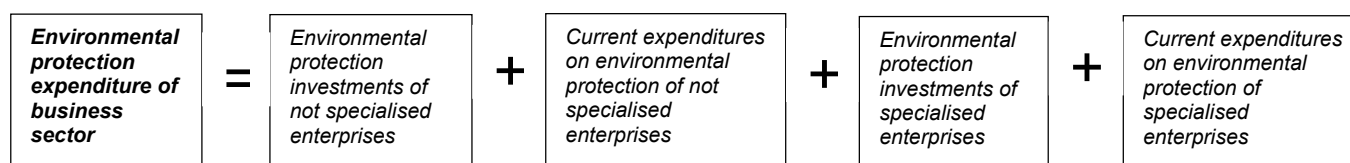
2.1.1. Environmental protection expenditure

From point of view of environmental protection activity all enterprises can be divided into two categories:

- 1) **not specialised enterprises** — enterprises, which are not specialised producers of environmental protection services. These enterprises are involved in industry or other business activities and operating of these enterprises is accompanied with arising of pollution and waste or other negative consequence on environment (subsection 2.2);
- 2) **specialised enterprises** — the main or secondary activity of which is producing environmental protection services. These enterprises are engaged in minimising the negative consequences on environment produced by other enterprises. The major part of services includes waste collection, waste treatment and sewage treatment. Environmental consulting also belongs to this category. Enterprises producing goods for environmental protection are not included in specialised producers (subsection 2.3).

Environmental protection expenditure of not specialised producers is the sum of investments and current expenditure for undertaking of environmental protection activities. Environmental protection expenditure of specialised producers is calculated similarly. But the total environmental protection expenditures of business sector are calculated differently to avoid double counting. For example a part of the expenditures spent on environmental protection by not specialised enterprises (e.g. payments for environmental services as waste water or waste management, etc.) is received as revenue by specialised producers of environmental services. Specialised producers use this money for financing their environmental investments or current expenditure on environmental protection. The total environmental protection expenditures of business sector must be calculated according to the formula in Figure 5.

Figure 5. Formula of calculating environmental protection expenditures of business sector

In 2005, according to the above-mentioned formula the total environmental protection expenditures of business sector made up 2 billion kroons (in 2004 — 1.6 billion kroons). In 2005 the total environmental protection expenditures of enterprises accounted for 1.15% of GDP (in 2004 — 1.12%). Specialised producers made over a half of environmental investments and current expenditure.

Table 1. Environmental protection expenditure of enterprises, 2001–2005 (million kroons)

	2001	2002	2003	2004	2005
Total environmental protection expenditure^a	1 306	1 454	1 373	1 588	1 988
Investments	607	711	699	588	746
pollution treatment	416	491	638	517	692
pollution prevention	191	220	61	72	54
share of investments in GDP, %	0.62	0.66	0.55	0.41	0.43
Current expenditure	1 227	1 331	1 257	1 853	2 251
in-house spending	699	743	674	1 000	1 243
payments	248	330	268	487	560
pollution charge	280	258	315	366	448
Share of environmental protection expenditure in GDP, %	1.33	1.35	1.09	1.12	1.15

^a According to the formula in Figure 5.

Although in Estonia calculation of environmental protection expenditure started already in 1992, it is possible to compare environmental protection expenditure only between time-series of 2001–2005, because the methodology of data collection changed in 2001.

The pollution charge was first time included into the current expenditure on environmental protection. The number of enterprises involved in the survey is bigger since 2001. In previous years enterprises which economic activities were mining, manufacturing, electricity, gas and water supply, collection, purification and distribution of water, service end repair of motor vehicles and sale of spare parts and land transport were surveyed. Other economic activities were represented only by enterprises producing environmental protection services. Since 2001, the survey covers also enterprises of agriculture, forestry, fishery, construction, total transport, etc. As enterprises of water supply are simultaneously dealing with wastewater management, they are included in specialised producers of environmental services.

The classification of environmental protection activities has also changed. In previous years wastewater management was a part of protection and remediation of soil, groundwater and surface water, now wastewater management is an individual environmental protecting activity. In previous years, expenditures on research and development were a separate kind of environmental protection expenditure, starting from 2001 research and development is one of environmental protection activities.

In previous years only the revenue from sold by-products of environmental protection activities was considered revenue of environmental protection activities. Since 2001, the revenue of specialised producers of environmental services received from environmental protecting activities is also recorded. The enterprises with environmental protection as secondary activity are recorded separately.

2.1.1.1. Investments in environmental protection

Environmental protection investments include all capital expenditure where the main purpose is to collect, treat, monitor and control, reduce, prevent or eliminate pollutants and pollution or any other degradation of the environment.

Two kinds of environmental investments can be distinguished:

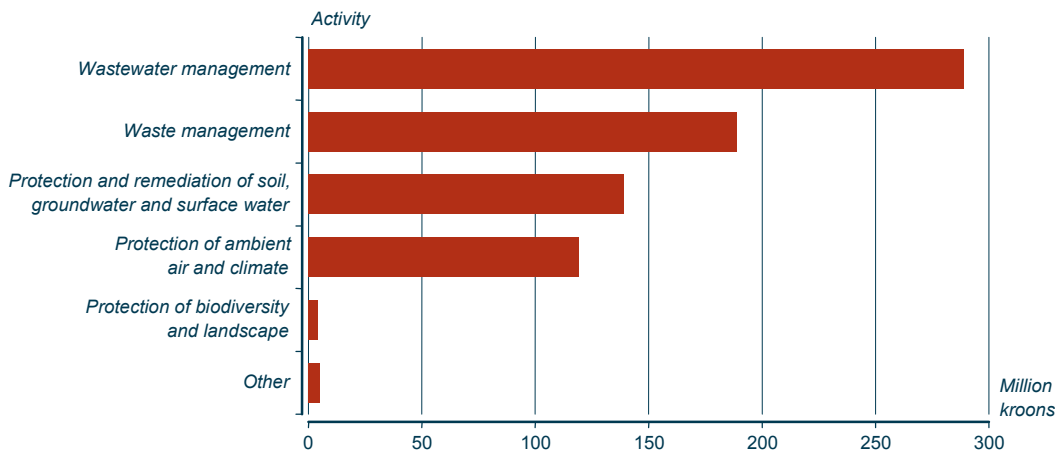
- 1) **pollution treatment investments** — capital expenditure for methods, technologies, processes or equipment designed to collect and remove pollution and pollutants (e.g. air emissions, effluents or solid waste) after their creation, prevent the spread of and measure the level of the pollution, and treat and dispose of pollutants. These are end-of-pipe facilities, which are implemented at the end of or completely outside the production line and which aim is to collect and prevent emission of pollutants into the environment.
- 2) **investments for pollution prevention** — capital expenditure for new or adapted existing methods, technologies, processes, equipment designed to prevent or reduce the amount of pollution created at the source, thereby reducing the degradation of environment caused by production process. In case of substitution of old technology with new more environmental-friendly technology, the difference in cost of new and old technology is considered as environmental protection investment. In case of modification of existing technology, part of investment made for environmental protection is counted. If the main purpose of investment is different (technical, economical, etc.) it is not considered as environmental protection expenditure.

That kind of division of investments is used for not specialised producers. All environmental investments of specialised producers are considered to be investments for pollution treatment (end-of-pipe investments), because their main activity is to reduce the degradation of the industrial enterprises.

In 2005 the total environmental protection investments of business sector were 745 million kroons — 0.43% of GDP. In 2004 environmental investments were 588 million kroons, which accounted for 0.42% of GDP. Variation of environmental investments in 2001–2005 is showed in Table 1. In 2005 environmental investments made up 37% — the same as in 2004.

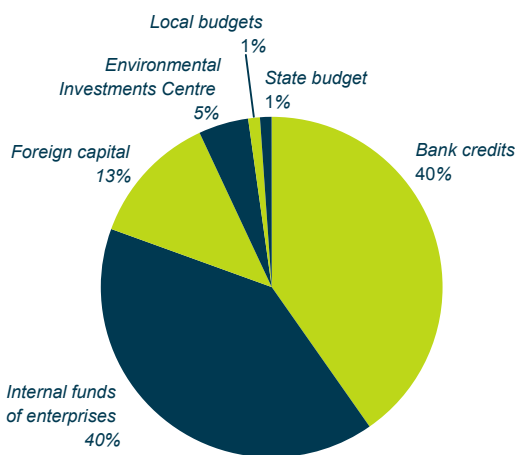
In 2005 investments in wastewater management were the same as in 2004 — 289 million kroons. In 2005, 189 million kroons were invested on waste management and 119 million kroons for protection of ambient air and climate.

Figure 6. Environmental protection investments of business sector by environmental protection activity, 2005

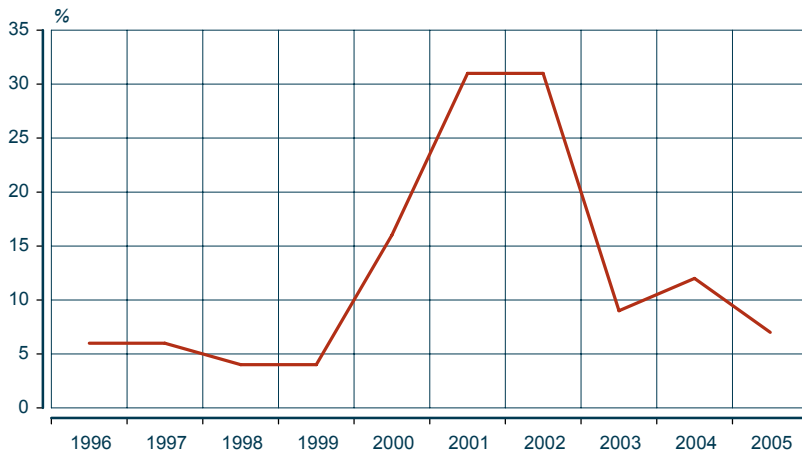
The most of investments were financed by internal funds of enterprises (40%) and bank credits (40%). The share of state budget, state budget funds and foreign capital together made up 19% in financing environmental investments. The share of local budget was 1%.

Figure 7. Environmental protection investments of business sector by source of financing, 2005

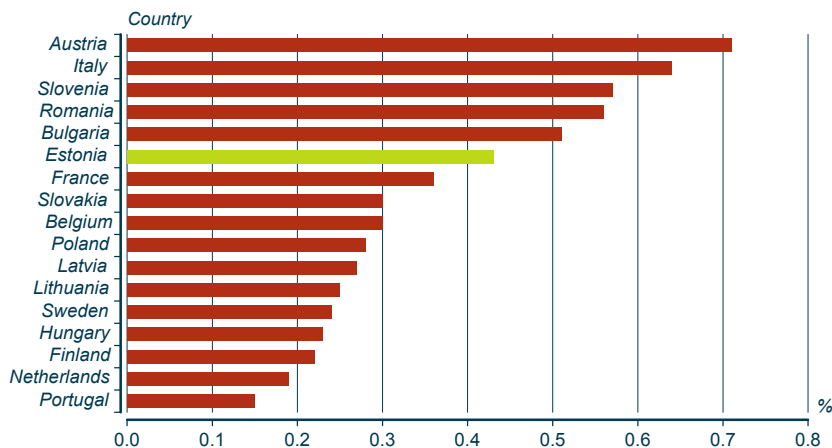
Pollution treatment investments (end-of-pipe investments) made up the biggest share of environmental protection investments. In 2005 the share of environmental investments for integrated technologies accounted for only 7% of environmental protection investments of enterprises (12% in 2004). In spite of the fact that the share of end-of-pipe investments increased in 2004, it started to fall again in 2005.

Figure 8. The share of investments for integrated technologies in total environmental investments of enterprises, 1996–2005

In Estonia the share of environmental protection investments in GDP is approximately on an average level of the European Union. Environmental protection investments were the biggest in Austria (0.71% of GDP) and the smallest in Portugal (0.15% of GDP).

Figure 9. Environmental protection investments as share of GDP, 2005^a

2.1.1.2. Current expenditure on environmental protection

Current expenditure on environmental protection includes labour expenditure, payments for rent, leasing and insurance, expenditure on measurement and monitoring of pollution level, use of energy and other material goods and purchase of services, where the main purpose is to prevent, reduce, treat or eliminate pollutants and pollution or any other degradation of environment resulting from the operating activity of the company. General administration and other activities, which are not directly linked to environmental protection equipment as setting up and maintaining environmental information systems, preparation for environmental licenses, registration and certification, environmental education and information, making environmental reports, etc. are included.

^a New Cronos. Eurostat, 2005. Estonia — 2005; other — possible latest year.

Current expenditures are divided into the following types:

- 1) **in-house spending** — expenditures on operation of environmental protection equipment (including expenditure for waste collection, storage and treatment) and administration of environmental protection;
- 2) **payments/purchases** — all fees, charges, and similar payments to external bodies (outside the reporting unit) in exchange of environmental protection services related to the environmental impacts of the operating activity of the company (payments for collecting and treatment of solid waste, collection and treatment of wastewater, payments to environmental consultants, payments for removal, treatment or containment of contaminated soil or water body, etc.);
- 3) **pollution charges** — charge to be paid pursuant to the Pollution Charge Act for release of pollutants or waste into the environment.

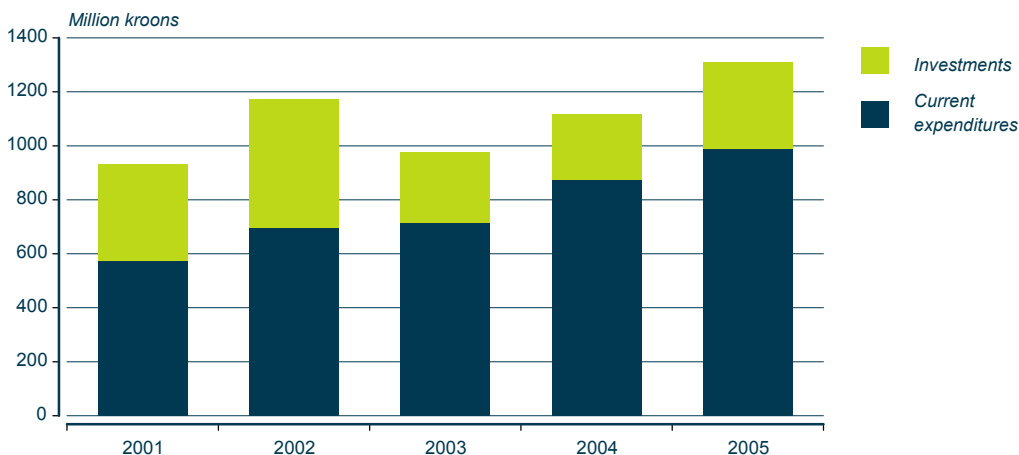
In 2005, the total current expenditure on environmental protection of business sector made up 2.3 billion kroons, whereas 59% (1.3 billion kroons) was spent on waste management. The current expenditure on wastewater management of business sector was 540 million kroons (24%). Current expenditure on protection of ambient air and climate was 187 million kroons and 72 million kroons were spent on protection of biodiversity and landscapes.

2.2. Enterprises not specialised in environmental protection

2.2.1. Expenditure on environmental protection

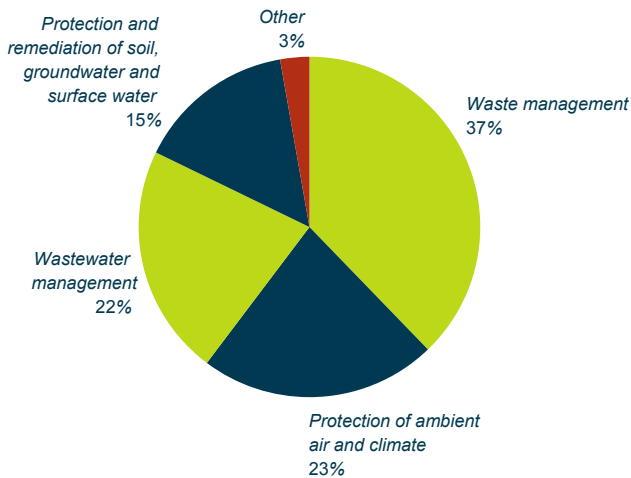
Total expenditure on environmental protection has increased in 2001–2005. In 2005 not specialised enterprises spent 1.3 billion kroons for environmental investments and environmental protection current expenditure (1.1 billion kroons in 2004). In 2005, environmental investments made up a quarter of environmental protection expenditures of not specialised enterprises.

Figure 10. Environmental protection expenditures of not specialised enterprises, 2001–2005

In 2005, not specialised enterprises made up 37% of environmental protection expenditures on waste management (494 million kroons). 296 million kroons were spent for protection of ambient air and climate, 288 million kroons on wastewater management and 195 million kroons on protection and remediation of soil, groundwater and surface water.

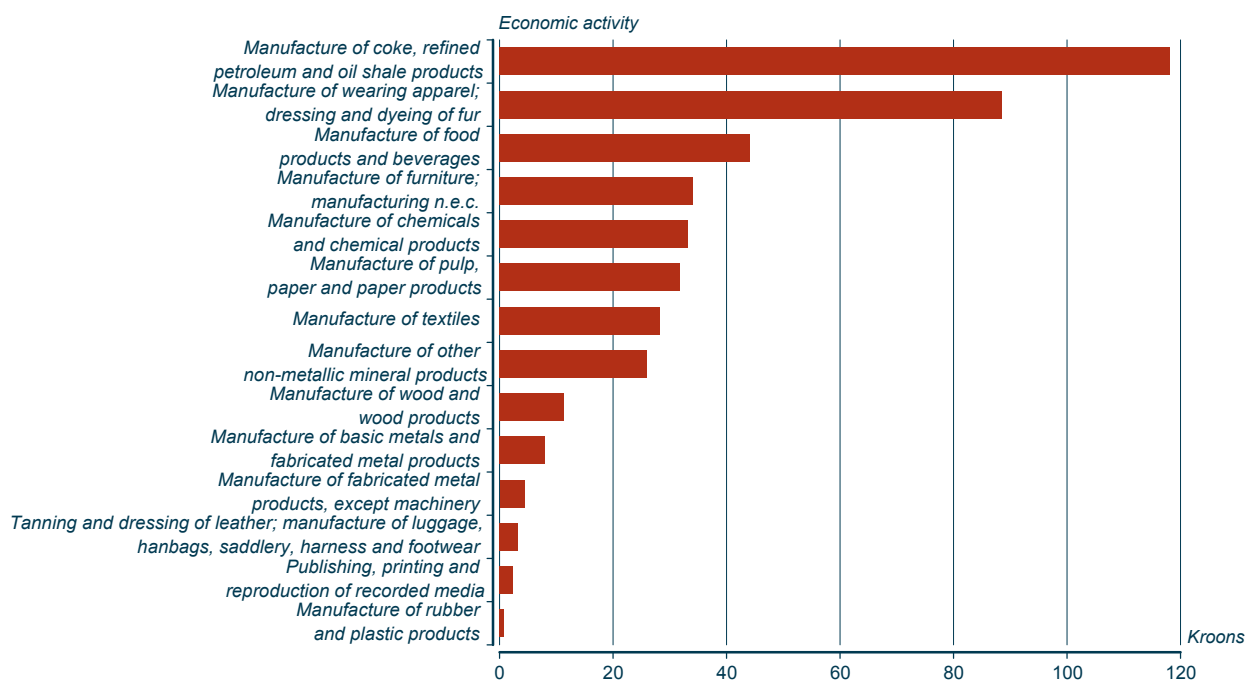
Figure 11. Environmental protection expenditure on environmental protection of not specialised enterprises by environmental protection activity, 2005

In 2005, not specialised producers with more than 250 employees spent on environmental protection the most — 797 million kroons (671 million kroons in 2004). Not specialised enterprises with 50–250 employees spent 298 million kroons on environmental protection (274 million kroons in 2004). Not specialised producers with 1–49 employees spent 216 million kroons on environmental protection, which was 19% more than in 2004 (175 million kroons).

Environmental protection expenditures of enterprises with different economic activities differ considerably. Environmental expenditures of some economic activities are remarkably higher. For example (in 2005) the environmental protection expenditures were the biggest in enterprises dealing with manufacture of coke, refined petroleum and oil shale products (118 kroons per 1,000 kroons of value added of economic activity). Environmental protection expenditures are higher than the average also in enterprises which economic activity is manufacture of wearing apparel; dressing and dyeing of fur (89 kroons per 1,000 kroons of value added of economic activity), manufacture of food products and beverages (44 kroons per 1,000 kroons of value added of economic activity), manufacture of furniture; manufacturing n.e.c (34 kroons per 1,000 kroons of value added of economic activity), manufacture of chemicals and chemical products (33 kroons per 1,000 kroons of value added of economic activity) and manufacture of pulp, paper and paper products (32 kroons per 1,000 kroons of value added of economic activity).

Figure 12. Environmental protection expenditures of manufacturing enterprises per 1,000 kroons of value added by economic activity, 2005

2.2.1.1. Investments in environmental protection

In 2005, environmental protection investments of not specialised producers made up 322 million kroons (243 million kroons in 2004). 83% of it (268 million kroons) was invested into end-of-pipe equipment. 54 million kroons were invested in integrated technologies. In 2005 investments in end-of-pipe equipment increased by 36% compared to 2004 (from 171 million kroons to 268 million kroons), but investments in integrated technologies decreased a quarter (from 72 million kroons to 54 million kroons).

In 2005 not specialised enterprises invested the most for protection and remediation of soil, groundwater and surface water — 131 million kroons, 41% of all investments of not specialised enterprises. Slightly less was invested for protection of ambient air and climate — 114 million kroons. In 2004 protection of ambient air and climate was the main environmental protection activities of not specialised producers (102 million kroons).

The investments into end-of-pipe equipment were made mainly for protection and remediation of soil, groundwater and surface water (131 million kroons) and for integrated technologies more was spent in waste management (27 million kroons).

Table 2. Environmental protection investments of not specialised producers by environmental protection activity, 2005

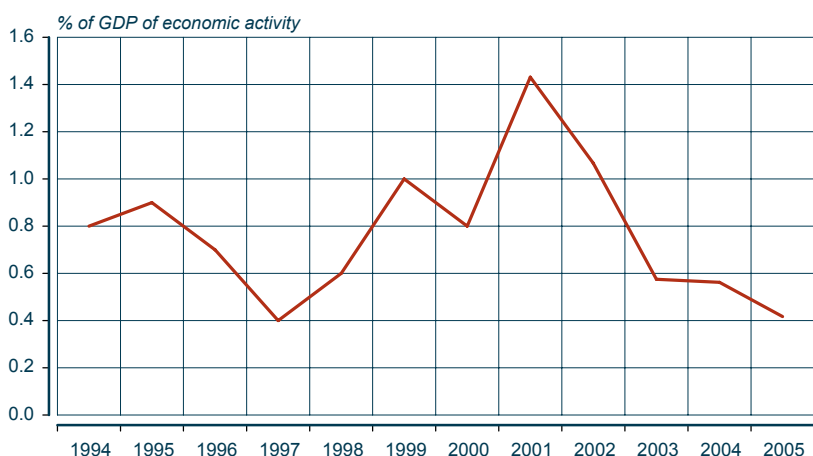
(thousand kroons)

Environmental protection activity	Investments for pollution treatment	Investments for pollution prevention	Investments total
Protection of ambient air and climate	89 187	24 755	113 942
Wastewater management	27 679	263	27 942
Waste management	17 755	26 761	44 516
Protection and remediation of soil, groundwater and surface water	130 835	635	131 470
Noise and vibration abatement	82	832	914
Protection of biodiversity and landscapes	66	0	66
Protection against radiation	0	14	14
Research and development	1 651	260	1 911
Other environmental protection activities	439	0	439
TOTAL	267 694	53 520	321 214

Due to the changed methodology of data collection of environmental protection expenditures, comparisons with environmental protection expenditures only for 2001–2004 are possible. Still, longer trends in environmental protection expenditures may be estimated on the basis of investments of manufacturing enterprises. The methodology of data collection of total environmental protection investments has not changed much, at the same time investments of manufacturing make up the major share of environmental protection expenditures of not specialised enterprises.

Environmental protection investments of manufacturing enterprises mainly increased in 1998–2001, since 2002 environmental protection investments of manufacturing started to decrease. In 2005 the environmental protection expenditure of manufacturing enterprises had decreased to 0.4% of GDP of an economic activity. In 2005, environmental protection expenditures of manufacturing enterprises accounted for 1.8% of GDP of an economic activity (2% of GDP of an economic activity in 2004).

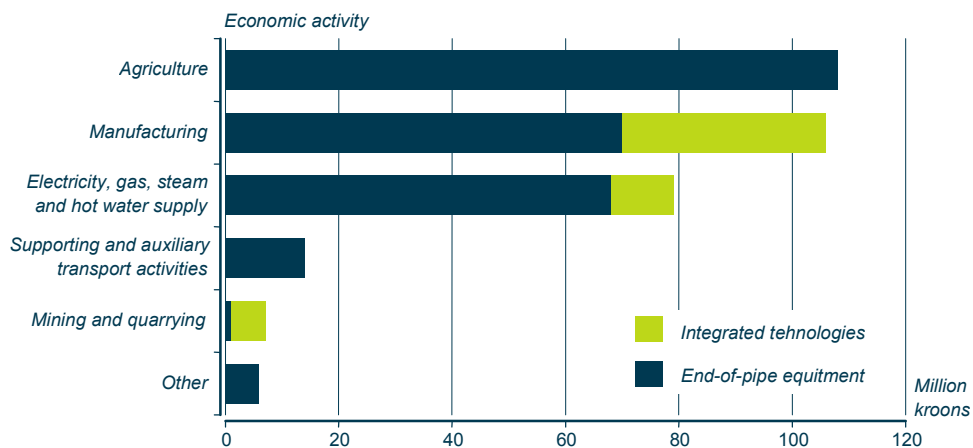
Figure 13. Environmental protection investments of manufacturing in current prices, 1994–2005

Agricultural enterprises made the most of environmental investments among not specialised producers — 34% of all environmental investments of not specialised producers (108 million kroons). Manufacturing enterprises were second biggest environmental investors, they made 33% of all environmental investments (106 million kroons). The share of not specialised enterprises with other economic activities in total environmental investments accounted for 33% of all environmental investments of not specialised producers.

Agricultural enterprises and manufacturing enterprises invested the most for pollution treatment.

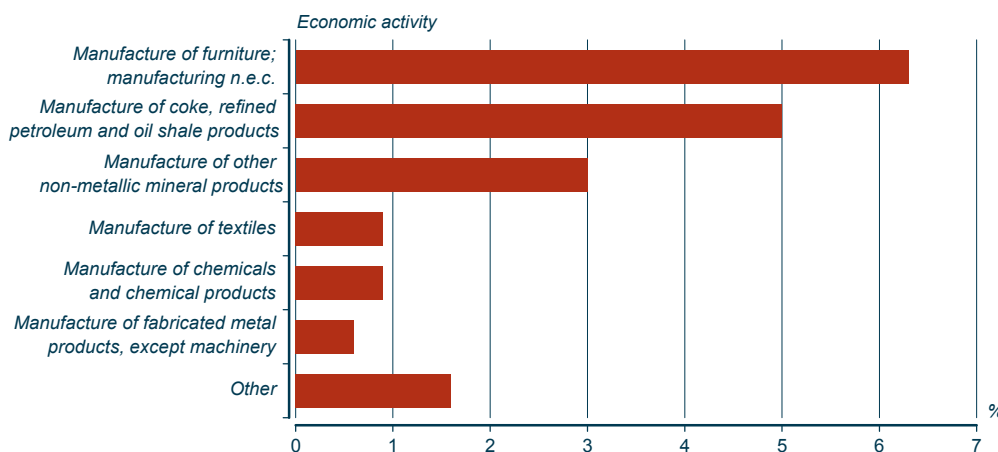
Figure 14. Environmental protection investments of not specialised producers by economic activity of enterprise, 2005

The share of environmental protection investments of manufacturing enterprises with some economic activities were considerably bigger than others. In 2005 the biggest investments for protection of environment were made by enterprises dealing with manufacturing of furniture — 6.3% of investments for environmental protection of manufacturing enterprises; enterprises dealing with manufacture of coke, refined petroleum products, oil shale products — 5%; enterprises dealing with manufacturing non-metallic mineral products — 3%. Enterprises which economic activity was manufacturing of chemicals and chemical products; enterprises manufacturing pulp, paper and paper products and construction enterprises made the most of environmental protection investments into integrated technologies, enterprises with other economic activities invested mostly into end-of-pipe equipment. In 2004 the share of investments made for environmental protection among manufacturing enterprises were the biggest in enterprises dealing with manufacturing of chemicals and chemical products.

In 2005, the share of environmental protection investments in total investments in fixed assets were the biggest in recycling enterprises — 15.9% of all investments into fixed assets were made for environmental protection; agricultural and hunting enterprises — 7.3% and in enterprises dealing with electricity, gas, steam and hot water supply — 2.3%. In case of enterprises with other economic activities the share of environmental protection investments was less than 1%.

Figure 15. Share of environmental protection investments of total investments in fixed assets by economic activity, 2005

Environmental investments of not specialised producers were divided to groups by number of employees equally. Enterprises with 1–49 employees made 31%, enterprises with 50–250 employees 34% and enterprises with more than 250 employees made 35% of environmental protection investments of not specialised producers (100 million kroons, 108 million kroons and 112 million kroons, respectively).

Enterprises with 1–49 employees invested more for protection and remediation of soil, groundwater and surface water (86 million kroons). Enterprises with 50–250 employees and enterprises with over 250 employees made up more investments for protection of ambient air and climate (55 million kroons and 48 million kroons, respectively).

Table 3. Environmental investments of not specialised producers by number of employees, 2005
(thousand kroons)

Activity field	Enterprises with 1–49 employees	Enterprises with 50–250 employees	Enterprises with over 250 employees
Protection of ambient air and climate	11 141	54 626	48 174
Wastewater management	1 575	16 476	9 891
Waste management	153	5 183	39 181
Protection and remediation of soil, groundwater and surface water	86 097	30 675	14 697
Noise and vibration abatement	0	833	80
Protection of biodiversity and landscapes	0	66	0
Protection against radiation	0	0	14
Research and development	1 411	240	260
Other environmental protection activities	64	348	28
TOTAL	100 441	108 447	112 325

In 2005 the most of investments for protection of environment were made using bank loans — 155 million kroons, which made up 48% of all investments made by not specialised enterprises. 152 million kroons were used from internal funds for environmental investments. Investments for pollution were mainly financed from bank loans and investments for pollution prevention were financed mostly from internal funds.

Table 4. Environmental investments of not specialised producers by sources of funds, 2005
(thousand kroons)

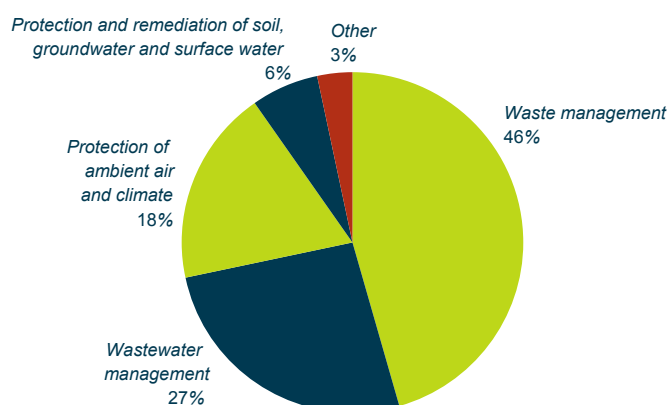
Source of funds	Investments for pollution treatment	Investments for pollution prevention	Investments total
State budget	144 823	9 932	154 755
Local budgets	109 070	42 940	152 010
Internal funds	5 155	535	5 690
Foreign capital	4 836	0	4 836
Bank credits	3 791	110	3 901
State budget funds	20	0	20
TOTAL	267 695	53 517	321 212

2.2.1.2. Current expenditure on environmental protection

In 2005, the total current expenditure on environmental protection of not specialised producers was 990 million kroons, 12% more than in 2004 (876 million kroons). Expenditure on operation of environmental protection equipment and administration of environmental protection (in-house spending) made up 186 million kroons (181 million kroons in 2004). Payments for environmental protection services were 401 million kroons (364 million kroons in 2004). Pollution charges accounted for 403 million kroons (332 million kroons in 2004).

The biggest current expenditure of not specialised producers was 450 million kroons on waste management and 260 million kroons on wastewater management. 182 million kroons were spent on protection of ambient air and climate, 64 million kroons on protection and remediation of soil, groundwater and surface water and 33 million kroons on all other environmental protection activities.

Figure 16. Current expenditure on environmental protection of not specialised producers by environmental protection activity, 2005

The enterprises engaged in electricity, gas, steam and hot water supply had the biggest current expenditure on environmental protection (396 million kroons in total), from which pollution charge made up 88%. The second biggest current expenditure was made by manufacturing enterprises, of which payments accounted the largest share (237 million kroons from 357 million kroons).

Table 5. Current expenditure on environmental protection of not specialised producers by economic activity of enterprise, 2005
(thousand kroons)

Economic activity	In-house spending	Payments/purchases	Pollution charge	Current expenditure total
Manufacture	91 069	236 799	28 995	356 863
Electricity, gas, steam and hot water supply	28 878	17 970	349 410	396 258
Construction	3 166	64 856	842	68 864
Sale, maintenance and repair of motor vehicles; sale of fuel	261	19 233	2 186	21 680
Agriculture	7 680	21 822	1 865	31 367
Supporting and auxiliary transport activities	16 006	13 967	659	30 632
Transport	703	18 268	46	19 017
Mining	32 979	6 434	19 370	58 783
Forestry	4 650	1 127	0	5 777
Fishing	218	274	3	495
TOTAL	185 610	400 750	403 376	989 736

The most current expenditure of not specialised producers was made by enterprises with more than 250 employees — 684 million kroons. Current expenditure of not specialised enterprises with 50–250 employees made up 190 million kroons and enterprises with 1–49 employees — 116 million kroons.

Table 6. Current expenditure on environmental protection of not specialised producers by number of employees, 2005
(thousand kroons)

Activity field	Enterprises with 1–49 employees	Enterprises with 50–250 employees	Enterprises with over 250 employees
Protection of ambient air and climate	5 557	22 523	154 385
Wastewater management	17 573	63 733	179 125
Waste management	86 646	89 252	273 947
Protection and remediation of soil, groundwater and surface water	3 376	8 046	52 539
Noise and vibration abatement	0	320	27
Protection of biodiversity and landscapes	2 089	30	10 514
Protection against radiation	0	186	0
Research and development	0	1 209	4 510
Other environmental protection activities	323	4 495	9 328
TOTAL	115 564	189 834	684 375

2.2.2. Revenue from environmental protection activities

Sometimes environmental protection activities produce by-products that have economic value. In 2005 not specialised producers received 191 million kroons as sold revenue from by-products of environmental protection activities (energy generated or material recovered, as a result of waste treatment, etc., 161 million kroons in 2004). 58% of the revenue was received by enterprises engaged in wood industry (111 million kroons).

In 2005 not specialised producers received subsidies for financing environmental protection activities in the value of 29 million kroons (10 million kroons in 2004). 14 million kroons were received for protection of biodiversity and landscapes, 8 million kroons for protection and remediation of soil, groundwater and surface water.

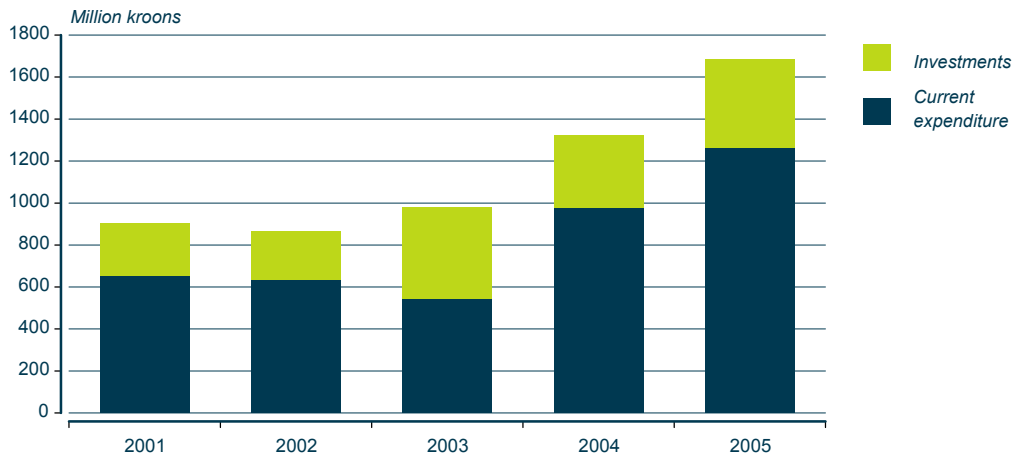
2.3. Enterprises specialised in environmental protection

2.3.1 Expenditure on environmental protection

Investments of specialised producers increased significantly in 2001–2005. In 2005 environmental protection investments and current expenditure of specialised enterprises made up 1.7 billion kroons (1.3 billion kroons in 2004), from which 1.3 billion kroons made up current expenditure on environmental protection. In 2005 1 billion kroons were spent on waste management and 540 million kroons on wastewater management. In 2004

specialised producers spent the most environmental protection expenditure on waste management (692 million kroons) and 526 million kroons on wastewater management.

Figure 17. Total environmental protection expenditure of specialised enterprises, 2001–2005

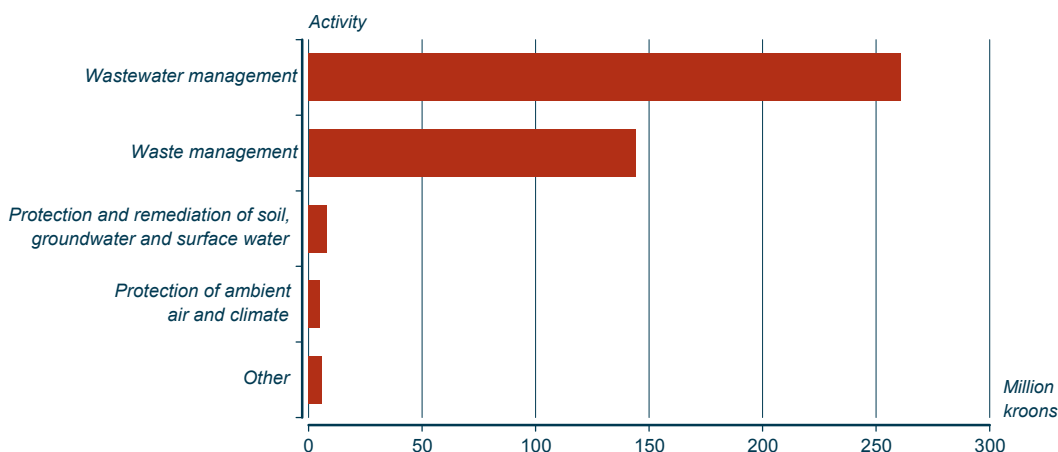

2.3.1.1. Investments in environmental protection

In case of environmental investments of specialised enterprises investments for pollution treatment (end-of-pipe investments) and investments for pollution prevention are not observed separately, because all investments of specialised producers are made into end-of-pipe facilities.

In 2005, the total investments of specialised producers of environmental services made up 424 million kroons, which is 19% more than in 2004 (345 million kroons). Most was invested for wastewater management (260 million kroons) in 2005, which is the same as in 2004. Investments for waste management made up 144 million kroons in 2005 (88 million kroons in 2004). 8 million kroons were invested for protection and remediation of soil, groundwater and surface water, 5 million kroons for protection of ambient air and climate and 4 million kroons for protection of biodiversity and landscapes.

Figure 18. Environmental protection investments of specialised producers by environmental protection activity, 2005

At the same time, in 2005 specialised producers invested 128 million kroons for reconstruction and renovation sewerage. 85 million kroons were invested into wastewater treatment plants. 50 million kroons were invested for waste treatment facilities and 28 million kroons for waste collection containers and machines. Specialised producers invested most into wastewater treatment plants (137 million kroons).

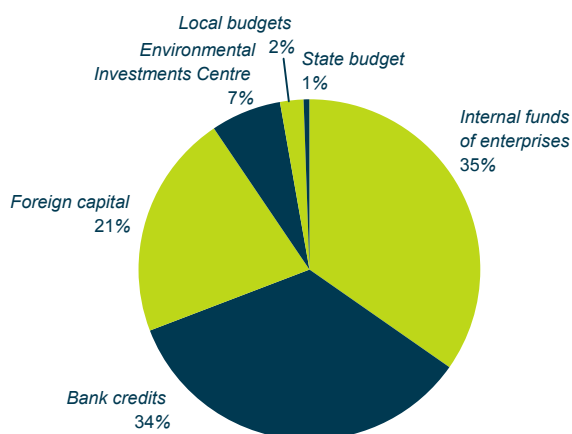
66% of investments of specialised producers were made by enterprises dealing with wastewater management and 22% by waste management enterprises.

Table 7. Environmental protection investments of specialised producers by economic activity of enterprises, 2005
(thousand kroons)

Economic activity	Environmental protection investments
Wastewater management	279 420
Waste management	110 441
Projection of environmental protection, environmental consulting	6 563
Activity of natural parks	2 842
Wholesale of waste and residuals	7 858
Recycling	14 803
Enterprises with environmental protection as secondary activity	2 259
TOTAL	424 186

In 2005, specialised producers made investments using 147 million kroons from internal funds of enterprises (35%) and 146 million kroons from bank credits (34%). Specialised producers used 91 million kroons (21%) from foreign capital and 29 million kroons (7%) from Environmental Investments Centre. Investments of specialised producers were financed the least from local budgets (9 million kroons or 2%) and from state budget (2 million kroons or 1%). The similar shares of sources of financing were also in 2004.

Figure 19. Environmental protection investments of specialised producers by source of financing, 2005

2.3.1.2. Current expenditure on environmental protection

In 2005 the total current expenditure on environmental protection of specialised producers of environmental services was 1.3 billion kroons (1 billion kroons in 2004). Expenditures on operation of environmental protection equipment and administration of environmental protection (in-house spending) made up 1.1 billion kroons, payments for environmental protection services 159 million kroons and pollution charge 45 million kroons. In 2004 the same expenditure were 819 million kroons, 123 million kroons and 34 million kroons, respectively.

In 2005 the current expenditure on environmental protection by specialised producers of environmental services was biggest on waste management (887 million kroons), current expenditure on wastewater management were the second (280 million kroons). In 2005 specialised producers of environmental services used 59 million kroons for protection of biodiversity and landscapes, 16 million kroons for protection and remediation of soil, groundwater and surface water and 30 million kroons for other environmental activities. In 2004 environmental current expenditures were the biggest in waste management (605 million kroons), and wastewater management (278 million kroons).

In 2005, current expenditure on environmental protection was the biggest in enterprises dealing with waste management — 605 million kroons. In 2004, current expenditure on environmental protection in enterprises dealing with waste management and wastewater management were 487 and 298 million kroons, respectively.

Table 8. Current expenditure on environmental protection of specialised producers by economic activity of enterprises, 2005
(thousand kroons)

Economic activity	In-house spending	Payments	Pollution charge	Current expenditure total
Wastewater management	268 447	21 281	14 558	304 286
Waste management	473 558	105 209	26 630	605 397
Recycling	164 638	2 855	540	168 033
Activity of natural parks	62 688	1 373	11	64 072
Wholesale of waste and residuals	46 447	15 401	0	61 848
Projection of environmental protection, environmental consulting	6 316	38	0	6 354
Enterprises with environmental protection as secondary activity	35 282	12 932	2 799	51 013
TOTAL	1 057 376	159 089	44 538	1 261 003

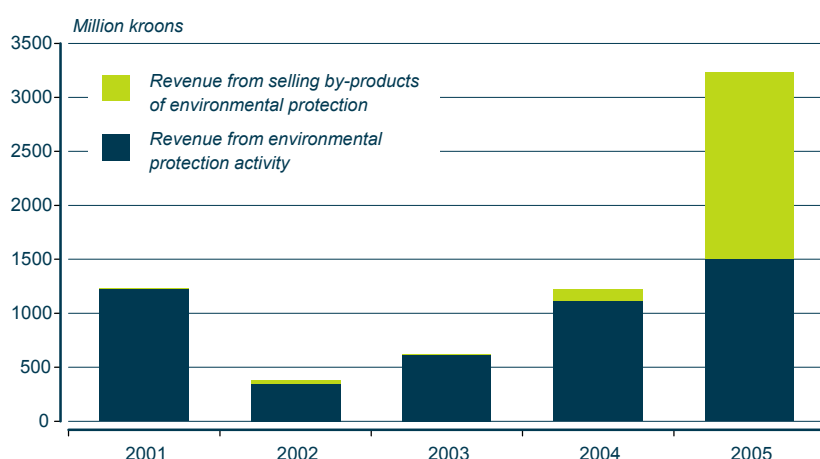
2.3.2. Revenue from environmental protection activities

Revenue of specialised producers can be divided into two groups:

- 1) **revenue from environmental protection activity** — all revenue from the main activity of specialized producers (enterprises the main activity of which is waste collection, treatment and disposal; street cleaning and sweeping; wastewater collection and treatment; removal, treatment or containment of contaminated soil or water body; environmental consultants; environmental research, etc.) show all revenue from the main activity. Specialized producers, which secondary activity is producing environmental protection services point out revenue only from environmental protection activity;
- 2) **revenue from selling by-products** — revenue from selling by-products of pollution reduction activities (receipts from energy generated or material recovered, etc.).

In 2005, the total revenue of specialised producers made up 3.2 billion kroons, which was 62% more than in 2004 (1.2 billion kroons). The revenue from selling by-products was small, but in 2005 the revenue from selling by-products exceeded for the first time the revenue from environmental protection activity.

Figure 20. Revenue from environmental protection activities of specialised enterprises, 2001–2005

3.2 billion kroons were received by enterprises with environmental protection as main economic activity and 31.5 million kroons by enterprises with environmental protection as secondary economic activity. The most of the revenue from environmental protection activity were received by enterprises dealing with waste management and wastewater management (738 million kroons and 550 million kroons, respectively).

In 2005, 1.7 billion kroons were received by specialised producers from selling by-products, which were nearly 17 times more than in 2004 (103 million kroons). The most of revenue selling by-products were received by enterprises dealing with wholesale of waste and residuals.

Table 9. Environmental protection revenue of specialised enterprises by economic activity, 2005
(thousand kroons)

<i>Economic activity</i>	<i>Revenue from environmental protection activity</i>	<i>Revenue from selling by-products of environmental protection</i>	<i>Environmental protection revenue total</i>
<i>Wastewater management</i>	548 888	1 574	550 462
<i>Waste management</i>	718 752	19 102	737 854
<i>Recycling</i>	187 317	464 594	651 911
<i>Activity of natural parks</i>	272	32	304
<i>Wholesale of waste and residuals</i>	14 786	1 240 173	1 254 959
<i>Projection of environmental protection, environmental consulting</i>	8 159	0	8 159
<i>Enterprises with environmental protection as secondary activity</i>	27 870	3 674	31 544
TOTAL	1 506 043	1 729 149	3 235 192

As in 2004 specialised producers of environmental services received subsidies for financing environmental protection activities in the value of 26 million kroons in 2005, of which 10 million kroons for wastewater management and 10 million kroons for protection against radiation.

3. ENVIRONMENTAL PROTECTION EXPENDITURE OF PUBLIC SECTOR

Environmental protection expenditures are made besides by business sector also by public sector: central government, local governments and Environmental Investments Centre. Environmental protection expenditures shown by them partly cover each other (money transference from central government to local governments, participation of local governments in financing the objects of State Investments Programme, money transfers from Environmental Investments Centre to local governments, etc.) For that reason we cannot add their expenditures in order to find the total environmental protection expenditures of public sector.

Hereinafter we review separately environmental protection expenditures of central government, local governments and Environmental Investments Centre. Environmental protection expenditures of local governments were obtained by statistical survey, environmental protection expenditures of central government on the basis of state budget and environmental protection expenditures of Environmental Investments Centre on the basis of the national programme for 2005 of Environmental Investments Centre.

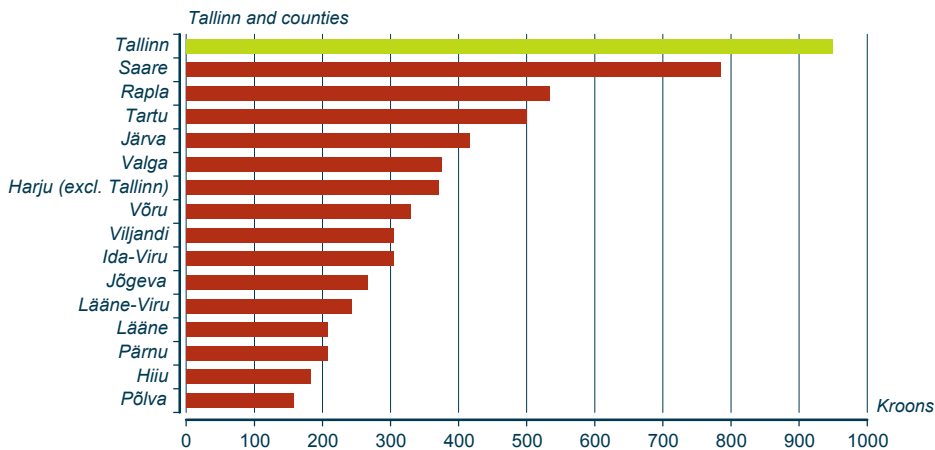
3.1. Local governments

3.1.1. Environmental protection expenditure

In 2005, environmental expenditures in budget of local governments were 713 million kroons, which accounted for 4% of total budgetary expenditures. Environmental expenditures of Tallinn made up 376 million kroons, which was 53% of the total environmental protection expenditure in environmental protection (see also Figure 21). In 2004 environmental protection share from local budgets was 481 million kroons.^a

^a Monthly report of local governments, 2004; Monthly report of local governments, 2005.

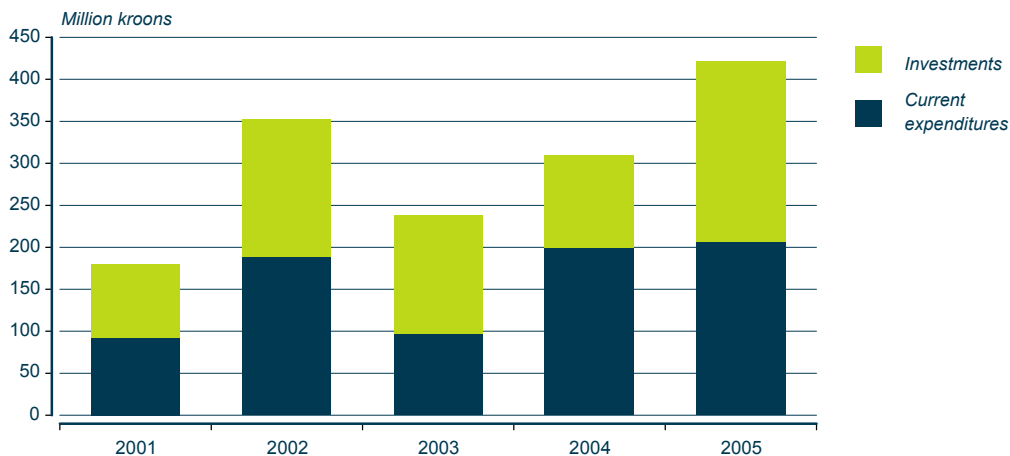
Figure 21. Budgetary environmental expenditure of local government per capita by county, 2005^a

Environmental investments are not included in environmental expenditures of local municipalities. The accounting between local governments has been double accounted. All local governments were surveyed about their environmental protection expenditures (including investments) and revenues from environmental protection activity according to the classification of environmental protection expenditure.^b The following analysis is based on the results of the statistical survey.

In 2005, the total environmental protection expenditures of local governments made up 422 million kroons — 20% more than in 2004 (337 million kroons). During five years the expenditure on environmental protection of local governments has continuously increased, in 2002 the growth was remarkable.

Figure 22. Total environmental protection expenditure of local governments, 2001–2005

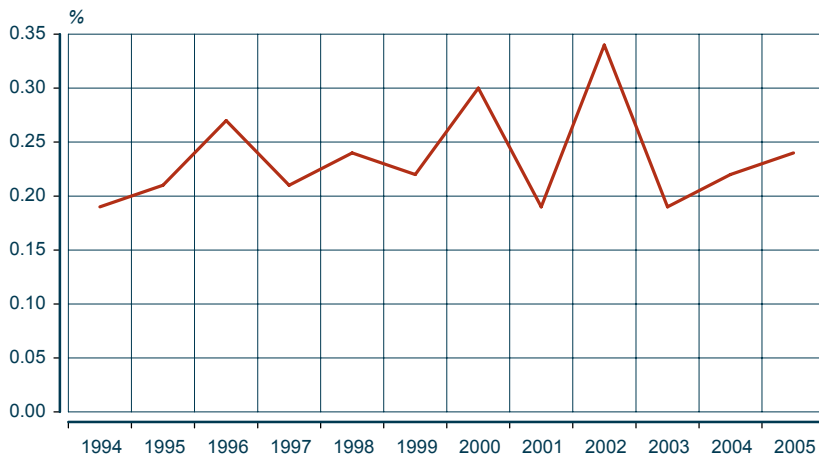
In 2005, the environmental protection expenditures of local governments accounted for 0.24% of GDP (0.22% of GDP in 2004).

In 2005, more than a half of the expenditures of local governments were made on waste management — 250 million kroons (194 million kroons in 2004). The expenditures on wastewater management were 93 million kroons in 2005 (113 million kroons in 2004).

^a Monthly report of local governments, 2005.

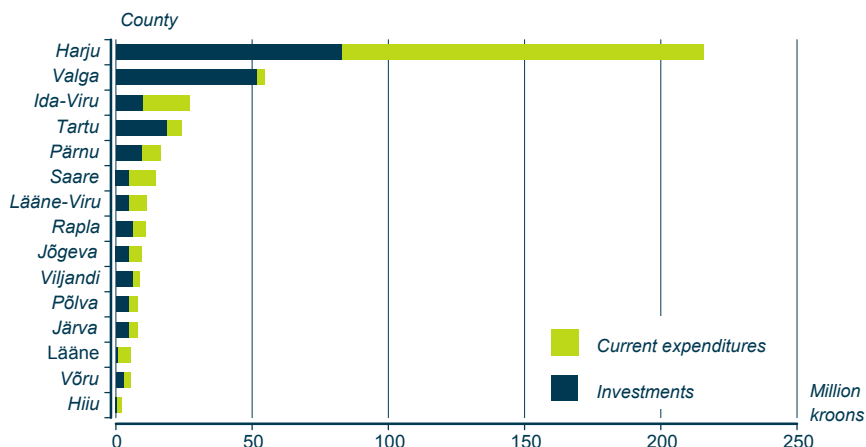
^b Classification of Environmental Protection Activities and Expenditure (CEPA 2000).

Figure 23. The share of environmental protection expenditure of local governments in GDP, 1994–2005

In 2004 the current expenditure accounted for two thirds of total environmental protection expenditures of local government, but in 2005 environmental investments and current expenditure were divided equally. There were big differences in the amount and share of investments and current expenditures between different local governments. The biggest environmental protection expenditures were made in Harju county (216 million kroons), which accounted for a half of whole environmental protection expenditure of local governments. Large environmental protection expenditures of Harju county are mostly made by Tallinn. The next biggest environmental protection expenditures were made in Valga and Ida-Viru counties (54 million kroons and 27 million kroons, respectively). The environmental protection expenditures of Hiiu, Võru and Lääne counties were the smallest — 2 million kroons, 5.3 million kroons and 5.5 million kroons, respectively.

Figure 24. Environmental protection expenditure of local governments by counties, 2005

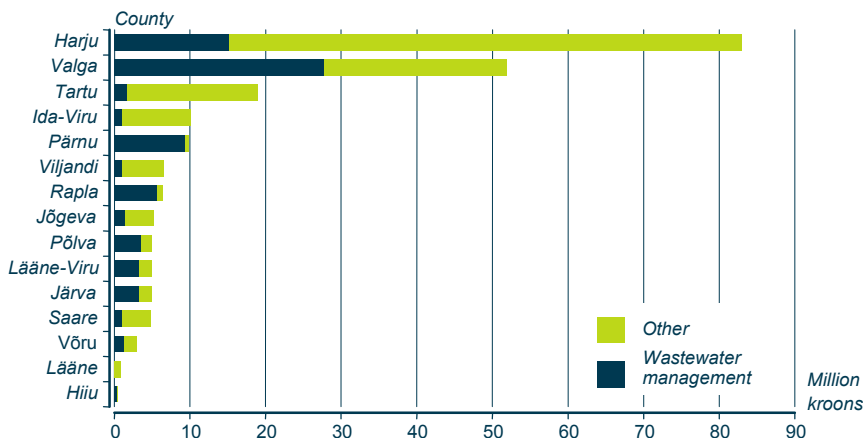

3.1.1.1. Investments in environmental protection

In 2005, local governments made up two times more investments in environmental protection than in 2004 — 215 million kroons (110 million kroons in 2004). The most of investments were made on waste management (92 million kroons) and on wastewater management (76 million kroons). 45 million kroons were invested in protection and remediation of soil, groundwater and surface water. In 2004 most was invested on wastewater management (59 million kroons). In 2004 39 million kroons were invested on waste management.

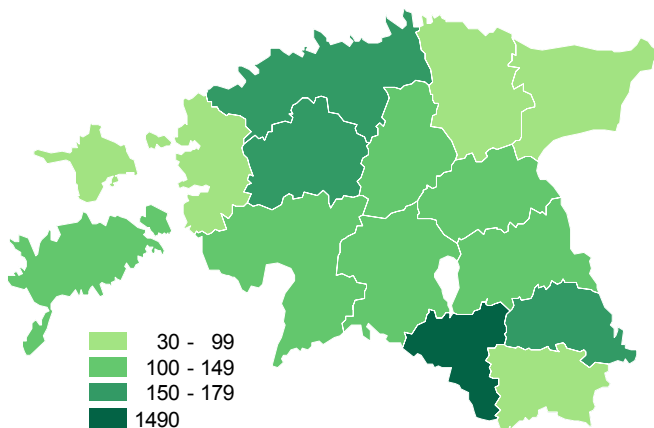
In 2005, the biggest environmental protection investments were made in Harju county (83 million kroons), of which 80% were made in waste management. Compared to 2004, environmental investments of Harju county increased 2/3 (from 28 million kroons to 83 million kroons). The second biggest environmental protection investments were made in Valga county (52 million kroons), of which slightly more than a half was invested on wastewater management. Tartu county invested 19 million kroons and Ida-Viru county 10 million kroons. Environmental protection investments were smallest in Hiiu county (400,000 kroons) and Lääne county (800,000 kroons).

Figure 25. Environmental protection investments of local governments by counties, 2005

Environmental protection investments per capita in different counties vary from 30 kroons to 1,482 kroons. In 2005, environmental protection investments per capita were biggest in Valga county (1,482 kroons), followed by environmental investments of Rapla and Harju county (172 and 159 kroons, respectively). Environmental protection investments per capita were smallest in Lääne county (30 kroons) and Hiiu county (37 kroons).

Thematic map 1. Environmental protection investments of local governments per capita by counties, 2005 (kroons)

In 2005, most of environmental protection investments of local governments were financed from foreign capital — 88 million kroons. The share of foreign capital increased from 17% to 41% compared to 2004.

61 million kroons were spent from local budget, 55 million kroons from Environmental Investments Centre and 4.9 million kroons from state budget. From bank credits and internal funds of enterprises environmental protection investments of local governments were financed for the value of 3.6 and 3.1 million kroons, respectively.

3.1.1.2. Current expenditure on environmental protection

In 2005, the total current expenditure on environmental protection of local governments made up 207 million kroons (228 million kroons in 2004). The biggest current expenditures on environmental protection were in Harju county (133 million kroons) and in Ida-Viru county (17 million kroons).

In 2005, the total expenditures on operation of environmental protection equipment and administration of environmental protection (in-house spendings) were 207 million kroons. Expenditures on operation of environmental protection equipment and administration of environmental protection were the biggest in Harju county (29 million kroons) and the smallest in Hiiu county (800,000 kroons).

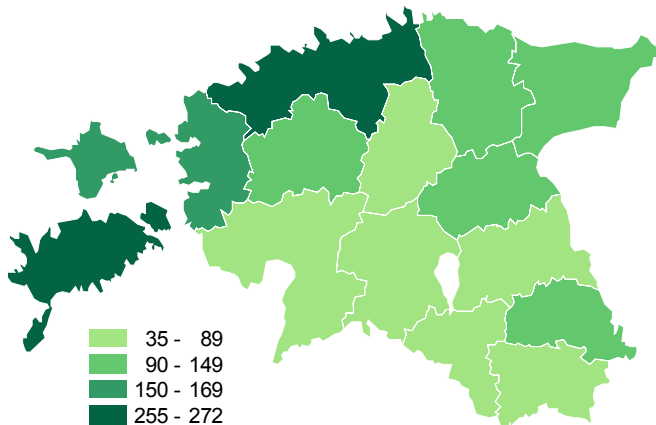
In 2005 local governments paid 128 million kroons for environmental protection services. The biggest payments for environmental protection services were in Harju county (104 million kroons, of which 95% made up payments for waste management). Payments for environmental protection services were the smallest in Põlva county (300,000 kroons).

In 2005 local governments paid pollution charges for the value of 1.5 million kroons, of which 78% made up wastewater pollution charges.

In 2005 current expenditure on environmental protection per capita in different counties varied from 35 kroons to 272 kroons. The current expenditure on environmental protection of local government per capita was biggest in Saare and Harju counties (272 and 255 kroons per capita). The smallest current expenditure on environmental protection of local government per capita was in Tartu (35 kroons) and Viljandi (43 kroons) counties.

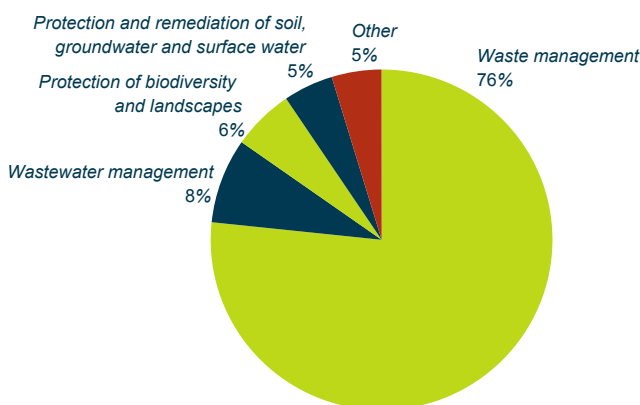
Thematic map 2. Current expenditure on environmental protection of local governments per capita by counties, 2005

(kroons)

The biggest share (three fourths) of current expenditure on environmental protection of local governments was used for waste management (159 million kroons), which was the same as in 2004. 16 million kroons were used for wastewater management, which was 44% less than in 2004 (29 million kroons). Local governments spent 12 million kroons for protection of biodiversity and landscapes and 10 million kroons for protection and remediation of soil, groundwater and surface water.

Figure 26. Current expenditure on environmental protection of local governments by environmental protection activity, 2005

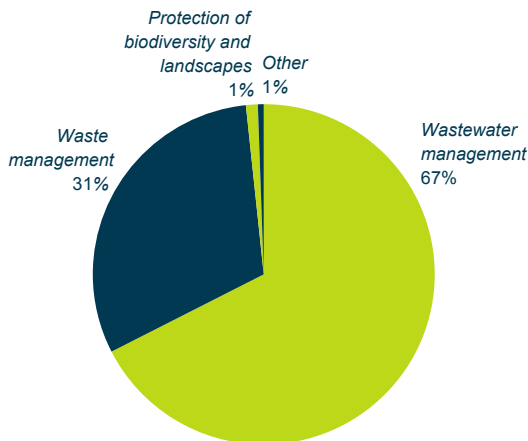
3.1.2. Revenue from environmental protection activities

Local governments also render environmental protection services. In 2005 the revenue of local governments from environmental protection activities made up 5.5 million kroons (4.7 million kroons in 2004), of which 5.1 million kroons were received for environmental protection services. Local governments received 400,000 kroons as sold revenue from by-products of environmental protection activities. Receipts from pollution charge and natural resources use charge are not included in the revenue of local governments.

In 2005, similarly to 2004 the biggest share of environmental protection revenues was made by revenues on wastewater management and about one third of revenues came from waste management. Other environmental protection activities made up only 2% of the revenue of local governments from environmental protection activities.

The revenue of local governments from environmental protection activities was biggest in Lääne-Viru county (900,000 kroons), Ida-Viru county (800,000 kroons). The smallest revenue from environmental protection activities was obtained in Lääne county — 1,000 kroons.

Figure 27. Revenue of local governments from environmental protection by environmental protection activity, 2005

3.2. Central government

3.2.1. Environmental protection expenditures

In 2005, 2.5 billion kroons (including foreign aid) were appropriated for protection of environment in state budget (1.9 billion kroons in 2004) of which state budget's share was 79% (2 billion kroons) and local budgets' share 4.7%.^a

1.6 billion kroons were allocated for expenditures under the jurisdiction of the Ministry of the Environment, which is one third more than in 2004.^b

Table 10. Expenditures under the jurisdiction of the Ministry of the Environment by activity, 2003–2005 (thousand kroons)

Activities of the Ministry of the Environment	2003	2004	2005
Environmental protection and management	322 649	810 143	1 174 266
Nature protection	50 546	129 217	127 173
Economical use of forests	35 360	41 683	52 435
Environmental information collection, processing and notification	92 785	102 001	112 650
Land reform, geodesy, topographic and geological mapping and land register keeping	80 900	89 000	100 900
Environmental supervision	48 696	49 638	62 638
TOTAL	630 936	1 221 682	1 630 062

3.2.1.1. Investments in environmental protection

In 2005, 3.3 billion kroons were appropriated for environmental protection investments by the Government of Estonia Regulation No 80 (4.8 billion kroons in 2004).

The analysis of descriptions of investments' objects shows that all investments do not correspond completely to statistical definition of environmental protection investment. According to the statistical definition the main purpose of environmental protection investment is to protect environment. Among the investments in the water

^a Explanatory note of state budget draft, 2006.

^b Explanatory note of state budget draft, 2005.

supply and sewerage of a settlement only construction of sewerage is environmental protection investment. The investment which main purpose is to supply population with clean drinking water is not environmental protection investment.

On the basis of descriptions of investment's object the share of environmental investments in SIP was estimated. In the case of each investment the description and opinion of experts was used.

Environmental protection investments according to the statistical definition of environmental protection expenditures were estimated for 23 million kroons, which accounted for 0.7% of the state investments. In 2005, more investments were made for protection and remediation of soil, groundwater and surface water (8 million kroons).

3.2.2. Revenue from environmental protection activities

In 2005, income from pollution charge was planned for 367.7 million kroons (for 275.2 million kroons in 2004). Pollution charge for release of pollutants into air was planned for 159.8 million kroons. Pollution charge for release of waste into the environment was planned for 158.4 million kroons. Pollution charge for release of pollutants into the soil, groundwater and surface water was planned for 49.5 million kroons. In 2005, income from compensation for environmental damages was planned for 3 million kroons (for 3 million kroons in 2004). 0.6 million kroons was planned income for state tax of activities from Contamination Integrated Prevention and Control Act in 2005.^a

3.3. Environmental Investments Centre

The foundation Environmental Investment Centre (EIC) was established by the Republic of Estonia and is under the governance area of the Ministry of Finance.

The main activities of EIC:

- 1) using the money gained from the usage of environment to the development of national environmental projects;
- 2) filling the assignment of the Implementing Agency for European Regional Development Fund project;
- 3) filling the assignment of the Implementing Agency for the European Union Cohesion Fund projects;
- 4) offering long-term loans to environmental projects.

In 2005, there were 8 national programmes of EIC, which list is given in Table 11.

The main goals of national programmes of EIC:

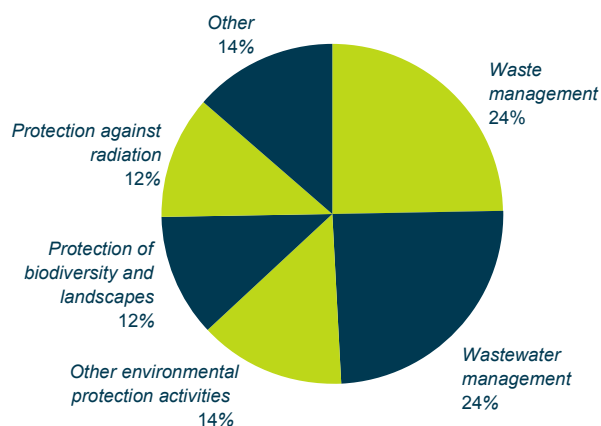
- 1) elimination of the damage done to our environment by using natural resources; restoration of the stability of the environment; contribution to the self-renewal of inexhaustible resources; research the possibilities of using recycled waste and the reserves of exhaustible resources;
- 2) monitoring the general state of environment; implementation of means that will reduce pollution; organization of possible research and the protection of natural objects;
- 3) activities aimed at the elimination of the hearts of pollution or the restoration of the original stability of nature; compensation of the damage caused by species under protection.

In 2005, 503 million kroons were allocated from state budget for EIC.^b The total cost of national programme in 2005 was 454 million kroons, of which 70% correspond to the statistical definition of environmental protection expenditure (according to estimations made on the basis of descriptions of projects). In total 1,471 projects and activities were financed in 2005 (1,264 projects in 2004). The share of investments made up 66% and current expenditure on environment protection 34% of costs of the national programme. The biggest share of environmental expenditures of national programme of EIC was used on waste management (24%) and wastewater management (24%).

^a Explanatory note of state budget draft, 2005.

^b Explanatory note of state budget draft, 2005.

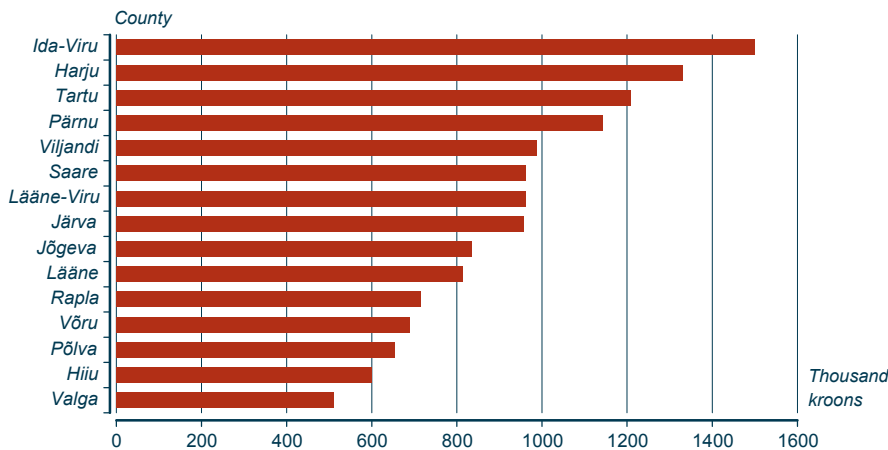
Figure 28. Environmental expenditures of EIC by environmental protection activity, 2005

Table 12. National programme of Environmental Investments Centre, 2005
(thousand kroons)

Activity	Total cost	Environmental protection expenditure	Environmental protection investments	Current expenditure on environmental protection
Environmental awareness	31 405	27 285	17 000	10 285
Economical behaviour and consumption habits	1 693	1 506	1 027	479
Environment and nature in teaching process	23 437	20 113	11 389	8 724
Waste management	1 349	1 349	1 349	0
Schooling owners in private and public interests and informing of Natura 2000	393	321	321	0
Regional programme of environmental awareness	4 533	3 996	2 914	1 082
Water protection	138 610	100 646	95 071	5 575
Wastewater management	71 712	56 259	56 259	0
Drinking water	20 256	874	874	0
Residual pollution	8 464	8 464	8 464	0
Not technical projects	38 178	35 049	29 474	5 575
Waste management	113 835	113 835	51 623	62 212
Management of non-hazardous waste	40 087	40 087	36 788	3 299
Management of hazardous waste	60 010	60 010	1 097	58 913
Closure of landfills	13 738	13 738	13 738	0
Nature protection	64 518	38 215	22 285	15 930
Protection of the species	8 126	5 651	0	5 651
Maintenance of protected areas	15 344	11 184	5 046	6 138
Parks and items	5 109	4 013	2 806	1 207
Inventories and expertises	2 233	2 167	1 088	1 079
Construction	30 582	12 076	10 939	1 137
LIFE-programme	3 124	3 124	2 406	718
Forestry	26 102	6 673	4 984	1 689
Regional forestry projects	19 572	5 783	4 984	799
Hunting	6 530	890	0	890
Fishery	22 947	7 106	1 187	5 919
Scientific research	7 659	661	200	461
Regeneration of fish stock	6 455	90	90	0
Fishery development projects	3 366	963	827	136
Protection of fish stock and supervision	5 467	5 392	70	5 322
Subprojects of environmental management	56 768	25 700	18 076	7 624
Ambient air protection	34 879	11 970	8 047	3 923
Earth crust	3 295	1 816	1 591	225
Techniques	4 721	2776	2 776	0
Regional	13 873	9 138	5 662	3 476
TOTAL	454 185	319 460	210 226	109 234

Regional programme serves as a support for small regional projects not allocated from main programmes. The budget for 2005 of the regional programme was 14 million kroons. The distribution of the budget by counties took into consideration the participation of the county in EIC revenue basis, population number and size of the county. In 2005, two thirds of the regional programmes corresponded to the statistical definition of environmental protection expenditure (9 million kroons from 14 million kroons), of which environmental protection investments made up 62% and current expenditures 38%. *Ida-Viru* county (1.5 million kroons) and *Harju* county (1.3 million kroons) were the most financially helped from regional programme of EIC.

Figure 29. Allocation of funds of regional programme of EIC by counties, 2005

4. METHODOLOGY

Survey

Data on environmental protection expenditure are collected by two surveys: environmental protection expenditure of private sector and environmental protection expenditure of public sector. In private sector not-specialised and specialised producers are surveyed separately. Data from not-specialised producers or enterprises producing goods and services are collected by using sample survey. Specialised producers and rural municipality and city governments are enumerated completely.

Statistical unit

The statistical unit of the survey of enterprises is an enterprise as a legal person. Rural municipality and city governments serve as statistical units in the survey of rural municipality and city governments.

Population of enterprises

Population of enterprises consists of all enterprises which have been entered into the register of economically active enterprises (statistical profile) and whose main economic activity according to the Estonian Classification of Economic Activities (EMTAK) is as follows:

- 01 Agriculture, hunting and related service activities
- 02 Forestry, logging and related service activities
- 05 Fishing, fish farming and related service activities
- 10–14 Mining and quarrying
- 15–36 Manufacturing
 - 15, 16 manufacture of food products and beverages and tobacco
 - 17 manufacture of textiles
 - 18 manufacture of wearing apparel; dressing and dyeing of fur
 - 19 tanning and dressing of leather; manufacture of luggage, handbags, saddlery, harness and footwear
 - 20 manufacture of wood and wood products
 - 21 manufacture of pulp, paper and paper products
 - 22 publishing, printing and reproduction of recorded media
 - 23 manufacture of coke, refined petroleum and oil shale products
 - 24 manufacture of chemicals and chemical products
 - 25 manufacture of rubber and plastic products
 - 26 manufacture of other non-metallic mineral products
 - 27, 28 manufacture of basic metals and fabricated metal products
 - 29 manufacture of machinery and equipment
 - 30–33 manufacture of electrical and optical equipment
 - 34, 35 manufacture of transport equipment
 - 36 manufacture of furniture; manufacturing i.e.
 - 37 Recycling
 - 40 Electricity, gas, steam and hot water supply
 - 41 Collection, purification and distribution of water
 - 45 Construction
 - 50 Sale, maintenance and repair of motor vehicles and motorcycles; retail sale of automotive fuel
 - 5157 Wholesale of waste and scrap
 - 60–62 Transport
 - 63 Supporting and auxiliary transport activities
 - 90 Sewage and refuse disposal, sanitation and similar activities
 - 9253 Botanical and zoological gardens and nature reserves activities

Sample of enterprises

The sampling frame was the statistical profile. The population of enterprises was stratified according to enterprise's main economic activity and number of employees. According to the number of employees, enterprises in each kind of activity were divided into three groups: 1–49 employees, 50–250 employees, over 250 employees.

Enterprises with 50 and more employees as well as enterprises that were specialised in environmental protection activities (EMTAK 37, 41, 5157, 90 and 9253) were enumerated completely. All the other enterprises engaged in other economic activities were sampled.

Data about state budget are from the web site of the Ministry of Finance www.fin.ee. Data concerning Environmental Investments Centre are from the web site of EIC www.kik.ee

Statistical Database
Regional Development Database

Environmental protection expenditure data are available on the web site of Statistics Estonia www.stat.ee, in the Statistical Database and in the Regional Development Database:

http://pub.stat.ee/px-web.2001/I_Databas/Environment/02Environmental_protection_and_supervision/02Environmental_protection_expenditure/02Environmental_protection_expenditure.asp

http://pub.stat.ee/px-web.2001/I_Databas/Environment_regional/02Environmental_protection_and_supervision/04Environmental_supervision/04Environmental_supervision.asp

Koostanud Kersti Salu (kersti.salu@stat.ee, tel 625 9150)
Toimetanud Raivo Rohtla (raivo.rohtla@stat.ee, tel 625 9313)
Inglise keel: Elina Härsing (elina.harsing@stat.ee, tel 625 9106)
Küljendus: Uku Nurges (uku.nurges@stat.ee, tel 625 9139)
Veebruar 2007

Compiled by Kersti Salu (kersti.salu@stat.ee, tel +372 625 9150)
Edited by Raivo Rohtla (raivo.rohtla@stat.ee, tel +372 625 9313)
English by Elina Härsing (elina.harsing@stat.ee, tel +372 625 9106)
Layout by Uku Nurges (uku.nurges@stat.ee, tel +372 625 9139)
February 2007